

Møte mandag den 10. juni kl. 12.30

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 32):

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) (Innst. O. nr. 69 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 44 (2001-2002))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (Innst. O. nr. 67 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 37 (2001-2002))
3. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) (Innst. O. nr. 69 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 44 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Knut Storberget (A) (ordfører for saken): Når Odelstinget i dag skal behandle et lovforslag om forbrukerkjøp, behandler vi et forslag til lov som vil vedrøre mange mennesker. De fleste av oss opptrer som forbrukerkjøpere flere ganger daglig. Årlig omsettes over 12 millioner såkalte hvite og brune varer i Norge, det være seg vaskemaskin, kjøleskap, mobiltelefon eller radio. Det innleveres over 200 000 slike apparater årlig i Norge for reparasjon, og som antydningssvis sier noe om behovet for klare regler når varen først er mangelfull.

Vi står dessuten overfor et marked som er blitt betydelig mer aggressivt. Stadig brukes nye salgskanaler overfor oss. Markedsføringen når dessuten åpenbart nye høyder. Ved enkelte anledninger vil en stille ettertanke bidra til ønsker om at kjøpet skulle vært ugjort. Økt forbruk og flere tekniske, kompliserte salgsvareer gjør oss som forbrukere mer sårbare.

Vi opplever dessuten et marked som ikke bestandig består av seriøse aktører med skikkelige varer. Det er disse lovens mangelsreaksjoner særlig er rettet mot. Således

vil denne loven, som forsterker forbrukernes rettigheter, bidra til å gjøre markedet mer seriøst og derigjennom være en lov som gagnar både selger- og kjøperside.

Det er i alles interesse at service og kvalitet får dominere. Den kjøp og kast-mentalitet flere av oss tar avstand fra, vil ikke forsterkes ved at forbrukeren gis mer makt, snarere tvert imot. Når markedsaktørene skjærer sine kvalitetskrav, forebygger man nettopp at varer svikter etter kort tid. At kundene nå f.eks. gis større rett til å kreve en ny vare, innebærer derfor ikke på sikt at flere varer kastes og settes ut av bruk.

En samlet justiskomite mener lovforslaget oppfyller EUs forbrukerkjøpsdirektivs minstestandarder – for Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti med ett unntak, som jeg skal komme tilbake til. Loven skaper en forenkling av lovbildet, og gjør det lettere å finne fram til de regler som gjelder for forbrukeren. Etter Arbeiderpartiets oppfatning hadde det vært ønskelig med en samling av flere regler om tilstøtende områder, f.eks. en angrerettsslov som i dag gjelder for enkelte typer kjøp.

Som saksordfører er det grunn til å uttrykke glede over at en samlet justiskomite går inn for hovedtrekkene i lovforslaget. Det er således tverrpolitisk enighet om den styrking som nå skjer av forbrukers rettigheter i hovedsak.

Lovforslaget går langt i forbrukervennlig retning. Den reaksjon forbrukeren kan iverksette når varen er mangelfull, gir forbrukerne et klart bedre vern enn tidligere. Forbrukerens adgang til å kreve reparasjon eller omlevering skjærer plikten for selger. Kravet til erstatningsgjenstand etter én uke ved utbedring gir også kunden en bedre situasjon. Kravet til å heve kjøpet ved mangelfull levering er senket, og dette må få betydning ved rettslig behandling av hevingskravet.

Det slås klart fast at forbrukeren har henholdsvis to og fem års reklamasjonstid, men at han eller hun må reagere så snart som mulig når mangelen gjør seg gjeldende. Det skal dessuten bli lettere å kunne konstatere at det foreligger en mangel. Arbeiderpartiet og SV ber departementet se på de regler som gjelder tvisteløsningsmekanismene i forbrukerkjøpsakene, særlig med henblikk på disse organers kompetanse og muligheten forbrukeren har til å føre sin sak. I de saker hvor forbrukeren f.eks. har vunnet fram med sin sak i et tvisteløsningsorgan, og hvor den profesjonelle part bringer saken inn for rettssystemet, bør det vurderes om forbrukeren skal ha automatisk krav på fri sakførsel. I flere slike tilfeller avstår forbrukeren fra å føre sin sak videre i frykt for store omkostninger.

Alle partier støtter Regjeringens initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe som skal se på forbrukervernregler om strøm, og at strømkjøp på sikt bør omfattes av loven.

Forbrukerbegrepet i forbrukerkjøpsloven skal etter flertallets oppfatning bare omfatte fysiske personer, og forslaget innebærer også innsnevring av begrepet i angrerettssloven. Dette er vi i Arbeiderpartiet, og også SV, uenig i. Vi fremmer derfor forslag om å medta visse sammenslutninger.

Også visse sammenslutninger har reelle behov for forbrukervern, og det vil i slike sammenhenger være urime-

lig om ikke forbrukerkjøpslovens bestemmelser skal komme til anvendelse. I de tilfeller hvor f.eks. et borettslag, idrettslag, frivillige organisasjoner eller sameier kjøper inn varer i fellesskap til deltakernes felles bruk, kan man oppnå både rabatt og andre stordriftsfordeler – miljøvennlig er det også. Det er likevel ingen grunn til at disse kjøpene skal underlegges et annet kjøpsrettslig regelregime enn ordinære kjøp, snarere tvert imot. Det er derfor ingen heldig løsning at flertallet nå begrunner sitt standpunkt med at disse reglene kan omgås ved at en enkelt fysisk person står som kjøper. Å lage en ny lov hvor man straks peker på omgåelsesmuligheter, kan ikke representere noen heldig lovteknikk!

Det er enstemmighet i komiteen rundt den styrking som finner sted i vernet av forbrukerne ved at forbrukeren kan velge mellom retting eller omlevering når salgsgjenstanden er mangelfull. Det er også enighet om den rett kunden har til erstatningsgjenstand etter sju dagers reparasjonstid. Dette innebærer dog ikke at det stilles krav om at reparasjonen må skje før det er gått sju dager, slik enkelte har hevdet i debatten.

For Arbeiderpartiet har lovfesting av bytteretten vært sentral i arbeidet med loven. Vi beklager at bare Sosialistisk Venstreparti er med oss på dette forslaget. Det bør nå lovfestes en rett til bytting av varer mot penger eller annen vare selv om varen ikke har noen mangel. En slik bytterett er i dag vanlig praksis hos flere detaljister for enkelte varegrupper. Det er likevel usikkerhet, og flere selgere innrømmer ikke å la kjøper bytte. Ved særlig aggressiv markedsføring vil det være rimelig å la kunden få anledning til å ombestemme seg, i det minste i forhold til hvilken vare han har kjøpt. Så lenge avtalepartnerne kan avtale noe annet, vil vi foreslå en generell bytterett som utgangspunkt ved forbrukerkjøp. Det skulle ikke være særlig farlig. Dette er noe selgerne kan avtale seg bort fra, etter Arbeiderpartiets og SVs syn.

Disse partiene foreslår også flere endringer som så langt ikke har fått andres støtte. Ved å fjerne muligheten for såkalte «as is»-kjøp eller «som den er»-kjøp ønsker vi å gjøre kjøpsituasjonen klarere og samtidig skjerpe selgerens undersøkelses- og opplysningsplikt. En bør ikke kunne fraskrive seg mangelsansvar ved å selge tingen som den er. Det er god grunn til å reise spørsmålet om denne adgangen til en generell ansvarsfraskrivelse kan være i strid med EUs forbrukerkjøpsdirektiv artikkel 7 nr.1.

Et flertall i komiteen, bestående av Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, ønsker også at Regjeringen skal komme tilbake med regelforslag vedrørende avgivelse av såkalte garantier, som i hovedsak kun er egnet til å forvirre forbrukerne, ja stundom også begrense deres rettigheter, og som er særs utbredt.

Det er viktig med en klargjøring av reglene her, og svensk lovgivning har her nettopp staket ut kursen. Vi ønsker oss dessuten begrensninger i bruken av forskuddsbetaling ved forbrukerkjøp, og foreslår forbud med noen unntak for dette også. Det er dessuten gledelig at profesjonelle mellommenn skal ha ansvar for mangelfull vare, og at dette samler flertall, selv om Høyre og Kristelig Folkeparti ikke ser ut til å støtte dette.

Ved vedtakelsen av ny forbrukerkjøpslov styrkes rettighetene til alle oss forbrukere. Bare dagene framover vil vise om loven tas effektivt i bruk. Det fordrer kunnskap. Det trenger vi. Regjeringen har en betydelig informasjonsoppgave om den nye lovens innhold. Den enstemmighet som lovens hovedinnhold vil få her i dag, vil etter min mening være en god basis for at loven blir effektiv, både på selger- og kjøperside. Markedet fortjener det.

Jeg tar til slutt opp de forslag i innstillingen som er framsatt av Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet i fellesskap.

Presidenten: Knut Storberget har tatt opp de forslagene han refererte til.

Carsten Dybevig (H): Frem til i dag har avtaler om salg fra næringsdrivende til forbrukere vært regulert i kjøpsloven. Det nye lovforslaget som vedtas i dag, innebærer at forbrukerkjøpene skilles ut til egen lovregulering. Forslagene innebærer en styrking av forbrukerkjøpernes rettigheter ved selgerens kontraktsbrudd.

Kjøperen vil som hovedregel ha rett til å velge mellom retting eller omlevering som følge av mangelen. Dersom selgeren ikke gjennomfører dette i samsvar med loven, kan kjøperen i stedet kreve prisavslag eller heving.

Jeg vil fremheve at det er et sterkt behov for klare regler i kjøp mellom profesjonelle og forbrukere. Dagens forbrukersituasjon, med et økende markedspress, nye salgskanaler, økt forbruk og flere teknisk innrettede forbruksvarer, tilsier økt forbrukervern.

Informasjon om lover og regler som gjelder for kjøp og salg av varer, er et viktig offentlig ansvar. Den nye loven bør derfor markedsføres skikkelig, da særlig overfor forbrukerne som økonomisk og kunnskapsmessig i utgangspunktet er svakere enn en profesjonell selger. Det er forståelse for at det i en del tilfeller vil være vanskelig for forbrukeren å ta opp kampen med en næringsdrivende i rettssystemet. Fri rettshjelp på forbrukerområdet vil imidlertid kunne skape mange unødige konflikter. Det beste vil være vektlegging av informasjon om lovverket til forbrukerne og selgersiden. I tillegg nevnes forbrukerorganisasjonene som skal tale og følge opp forbrukernes rettigheter, og som med sitt arbeid bidrar til å dempe eventuelle konflikter.

Det er stilt spørsmål om angrerettsloven skal inkluderes i forbrukerkjøpsloven. Etter mitt syn vil det være problematisk å innarbeide angrerettsloven i forbrukerkjøpsloven på grunn av at angrerettsloven i dag omfatter tjenester i tillegg til ting. Angrerettsloven omfatter også all kontraktslovgivning i norsk rett, og har altså et langt videre virkeområde enn forbrukerkjøpsloven. Proposisjonen påpeker at kontraktsretten har et fragmentarisk regelverk som direkte følge av EU-tilpasning. Spørsmålet om innlemming av angrerettsloven som en del av forbrukerkjøpsloven må derfor bli som følge av en gjennomgang av hele kontraktsretten. Samtidig vil det derfor være fornuftig å se kontraktslovgivningen i lys av utviklingen innen EU.

I høringsrundene har enkelte instanser for selgersiden påpekt urimeligheten i at selger må foreta retting innen én uke fra reklamasjonstidspunktet. Urimeligheten er veldig avhengig av hvor kurant en vare er. Om det finnes varer tilgjengelig på lager i nærheten av utsalgsstedet, skulle ikke dette volde noen særskilte problemer. Problemene vil oppstå om varen finnes på et fjernlager, f.eks. i utlandet. Allikevel vil leverandørene i mindretallet av tilfellene totalt sett, uavhengig av fjern- eller nærlager, kunne bringe varen til forbrukeren innen den oppsatte fristen. Her må imidlertid hensynet til forbrukeren veie tyngst. Det kan være en vel så stor ulempe for forbrukeren ikke å ha varen, som for selgeren å fremskaffe en erstatnings-gjenstand. Selgeren vil i flertallet av tilfellene være i stand til å fremskaffe erstatningsgjenstand enten gjennom eget lager eller eventuelt fra andre selgere i nærheten.

Det har fra Arbeiderpartiets side vært et ønske om at lovens virkeområde også skal gjelde når forbrukerne er idrettslag, skolekorps og andre typer frivillige organisasjoner. Dette vil skape vanskelige avgrensingsproblemer for lovens virkeområde. Hvor på skalaen mellom det profesjonelt drevne eliteserielaget i fotball med millioner i omsetning og et lite sportsfiskerlag i Ytre Oslofjord skal grensen gå? Ingenting i Arbeiderpartiets forslag betoner dette. Det vil i de flestes øyne være urimelig for en profesjonelt næringsdrevet eliteserielubb å påberope seg forbrukerrettigheter. Lovens virkeområde setter en klar grense på fysisk person i dag, noe som har gitt få, om noen, fortolkningsproblemer. Mellom disse klubbeksemplene finnes et utall foreninger og lag som ville skape mange avgrensingsproblemer i lovverket, og det ville fort kunne oppstå nødvendige konfliktsituasjoner. Det ville også oppstå tolkningsproblemer om hvilken størrelse og hvilket omfang virksomheten skal ha for å bli dekket av forbrukerkjøpsloven.

Den beste måten for frivillige organisasjoner, som idrettslag og skolemusikkorps, å sikres forbrukervern på er at avtalen inngås i et av medlemmenes navn eller å avtale med selger at kjøpet skal skje på forbrukervilkår. Å avgrense lovens omfang til kun å gjelde fysiske personer gjør det også enklere å harmonisere beslektede lover, så som produktkontrollloven, forbrukertvistloven, lov om merking av forbruksvarer, kredittkjøpsloven, håndverker-tjenesteloven, avhendingsloven, bustadoppføringsloven og angrerettsloven.

Når det gjelder forslaget fra flertallet om å gjøre profesjonelle mellommenn solidarisk ansvarlige på lik linje med forbrukerne, får de verken støtte fra departementet eller Forbrukerkjøputvalget. Det kan synes som om flertallet ønsker å komplisere lovverket unødvendig. Det er etter min oppfatning helt unødvendig å gjøre forbrukeren fullstendig uansvarlig for egne handlinger og lage en juridisk tåkelegging av hvem som egentlig solgte varen. Det vil innebære et brudd med de alminnelige prinsipper om en mellommanns stilling i norsk rett.

Å nytte eksperter under kjøpsforhandlinger mellom aktørene kan være en styrke for begge parter, uavhengig av om kjøperen eller selgeren har organisert mellommannens tilstedeværelse. Eksperten kan komme med

nyttige kunnskaper om produktets beskaffenhet, som kan være en fordel for begge parter, særlig f.eks. ved bruktbilkjøp. Å gi lovgivningen den samme rettskraft overfor eksperten i slike sammenhenger vil komplisere den eventuelle juridiske ettervirkningen unødig. De fleste vet at å kjøpe varer utenfor fast salgssted, av f.eks. en privat aktør, medfører større risiko og dårligere garantiforpliktelser for kjøper enn ved kjøp med en næringsdrivende. Å sette grensen for når en slik ekspert er ekspert eller profesjonell mellommann, vil bli særdeles vanskelig i ettertid. Det må være slik at to parter må kunne inngå en kontrakt om kjøp og salg uten at tilstedeværende eksperter skal gis et solidarisk ansvar for salget.

Det har vært en diskusjon under høringsrunden og i forarbeidet til loven om elektrisk strøm skal omfattes av forbrukerkjøpsloven. I dag er leveranser av olje og gass – og vann vil bli det – omfattet av forbrukerkjøpsloven. Det vil etter min mening være meningsløst ikke å inkludere strøm som en del av denne loven. Strøm utgjør i dag en vesentlig utgift for forbrukeren. I dag er strømforsyningen deregulert, med stor konkurranse mellom strømleverandørene. Det er heller ingen grunn til å avgrense nettdelen fra å bli omfattet av forbrukerkjøpsloven. Selv om den er styrt i stor grad av statlige regler og føringer, fakturerer og opererer strømleverandørene også denne delen. Derfor vil det være ulogisk og inkonsekvent ikke å omfatte nettdelen på lik linje med strømleveransene, som en del av forbrukerkjøpsloven. For forbrukerne er det stort sett uvedkommende hvilke bestanddeler regningen inneholder. Det viktigste for kunden er regningens totale størrelse. Også digitale ytelser blir stadig mer utbredt. Det er også et forslag om å innarbeide disse i forbrukerkjøpsloven.

Arbeiderpartiet og SV foreslår å begrense bruken av forskuddsbetaling til kun å gjelde i særskilte tilfeller. Det vil være uheldig, nærmest absurd, om kjøper og selger fratas muligheten til å inngå frivillige kontrakter om forskuddsbetaling i et fritt marked. Det blir hevdet fra Arbeiderpartiet og SV at forskuddsbetaling i stadig større grad blir brukt. Dette er ikke tilfellet. Tendensen i Norge de siste 15 årene er motsatt. Stadig flere kunder kjøper varer på kreditt. De siste årene har stadig flere forlikrådgivere og inkassobyråer fått større oppdragsmengde som følge av det motsatte, nemlig manglende innbetalinger til selgeren. Å gi forbrukeren reduserte plikter øker ikke forbrukerens primale bevissthet som forbruker. Lovverket må være såpass balansert at selgeren gis en mulighet til å inndrive deler av kjøpesummen før varen leveres, særlig ved store og kompliserte leveranser. Alt annet ville sette selgeren i forlegenhet og føre til at særlig små næringsdrivende vil vegre seg mot å drive handel av visse typer varer. Dette vil på sikt kunne føre til salgsmonopoler som i hvert fall ikke gagnar forbrukeren. Lovgivningen må legge opp til at forbrukeren gis et mangfoldig og bredspektret tilbud før beslutning om kjøp gjøres. Av den grunn vil forslaget fra Arbeiderpartiet og SV virke mot sin hensikt: På kort sikt vil det styrke forbrukeren på bekostning av selgeren, på lang sikt monopolisere markedet for dyre og arbeidskrevende varer.

Et annet moment som Arbeiderpartiet og SV ønsker å fjerne, er retten til å selge en vare som den er. Det har vært praksis i dette landet siden hortikulturens tid å selge varen «som den er». I dag er kanskje loppemarkeder og auksjoner de steder hvor slike salg oftest finner sted. Arbeiderpartiet og SV kaller det «å forvirre» aktørene når en vare selges som den er. Personlig synes jeg begrepet er lite forvirrende. Som forbruker kjøper man varen slik den faktisk er – ofte brukt og slitt og til en lav pris. Det er sågar tilfellet at mange opplever slike steder som stedet hvor jeg gjorde et kupp. Å gjennomføre Arbeiderpartiet og SVs politikk på dette område ville medføre at mange lag og organisasjoners sårt tiltrengte inntekter kunne bli beskyret av finjusens sludder. Det må da fortsatt være mulig for de fleste av oss å forstå når man går på i særdeleshet auksjoner, at varene har en dårligere kvalitet og ofte en mer usikker beskaffenhet enn ved et vanlig utsalgssted.

I tillegg har vi avverget et fremtidig miljøproblem som ville ha resultert i at en mengde hvite- og brunevarer ville blitt skrotet som følge av en absolutt omleveringsrett for kunden, jf. § 29. Den foreslåtte lovparagrafen, som ville gitt forbrukeren rett til å kreve ny vare, kunne være med på å styrke bruk- og kastmentaliteten i samfunnet, noe som ville ha vært meget uheldig. Det ville fått store konsekvenser for masseproduserte varer med fabrikkasjonsfeil på hele serier. Her ville forbrukeren i verste fall kunne påberope seg bytting, med den følge at f.eks. tusenvis av biler og kjøleskap måtte skrotes. Bare for noen dager siden hadde vi et eksempel der Honda ville rette en tenningsfeil på 6 000 biler i Norge. Her ville kunden med loven i hånd kunnet kreve ny vare. Det er betenkkelig ut fra et miljøsynspunkt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Jeg vil ikke gå så langt som representanten Dybevig gjør nå når det gjelder å beskrive Regjeringas forslag, at det nærmest vil skape en miljøkatastrofe. Vi står jo for Regjeringas forslag og mener at det fint ivaretar også miljømessige hensyn. Men siden Dybevig var ganske krass i sin beskrivelse av våre forslag, kunne jeg godt tenke meg, når vi snakker om mellommenn, å si at det argumenteres med at det ville frita forbrukeren for betydelig ansvar. Det er ikke det ansvaret vi snakker om i denne sammenheng. Vi snakker tross alt om hvilket ansvar vi skal plassere hos salgssiden, ikke om spørsmålet om forbrukeransvaret.

Når det gjelder lovens virkeområde, at det skal begrenses til å være i samsvar med andre lover på feltet, og at det ikke omfatter borettslag og dets like, er det uriktig. Angrerettsloven har inntil i dag hatt denne bestemmelsen, og slik jeg forstår det, har ikke den vært særlig vanskelig å anvende. Det er ikke riktig at Arbeiderpartiet går inn for generell fri rettshjelp i slike kjøpsaker. Det vi sier, er at spørsmålet er om vi ikke skal vurdere å gi fri rettshjelp til dem som har vunnet i Forbrukertvistutvalget, hvor den profesjonelle rike part bringer det inn i rettssystemet. Men det som er det viktige, og som jeg stiller spørsmål til representanten Carsten Dybevig om,

er: Ser ikke representanten Dybevig at det ville være rimelig å gi forbrukeren fri rettshjelp, siden han tvinges inn i rettssystemet med ditto kostnader, til tross for at han har vunnet i et profesjonelt og offentlig nedsatt forbrukertvistutvalg? Da er det Arbeiderpartiets og SVs oppfatning at man bør vurdere å kunne gi fri rettshjelp. Jeg ber Dybevig ut fra disse prinsipper og premisser vurdere om ikke det vil være rimelig.

Carsten Dybevig (H): Arbeiderpartiet skriver i sine merknader at det er mange områder som er svært forvirrende for forbrukerne. Jeg vil si at når Arbeiderpartiet beskriver det å selge en vare som den er, som forvirrende, i tillegg til å utvide det i forhold til fysiske personer, vil i hvert fall jeg kalle det forvirrende i forhold til tolkningsproblemer som vil komme som følge av at man har en større gruppe enn rent fysiske personer her. Det må da være enklere å forholde seg til rene fysiske personer enn å begynne å forholde seg til forskjellige lag og foreninger. Det enkleste for lag og foreninger er selvfølgelig å ha muligheten til å kunne avtale med selgeren at salget skal skje på forbrukernes vilkår.

Når det gjelder forholdet til miljøet, er det etter min oppfatning slik at både Arbeiderpartiet og SV i sitt forslag er svært miljøfiendtlige. Dette er med på å øke bruk- og kastmentaliteten i samfunnet, noe som jeg synes er svært uheldig. Det vil selvfølgelig, som jeg sa, også få store konsekvenser for masseproduserte varer med fabrikkasjonsfeil på hele serier. De facto kan forbrukeren med Arbeiderpartiets forslag påberope seg bytting, med den følge at f.eks. tusenvis av kjøleskap, biler osv. må skrotes. Bare for noen dager siden hadde vi et eksempel der Honda ville rette en tenningsfeil på 6 000 biler i Norge. Her ville altså kunden med loven i hånd – lovens bokstav – kunne kreve omlevering og ny vare. Det å gi selgeren mulighet til å reparere varen ved førstegangs reklamasjon kan være med på å redusere antall varer som skrotes og ødelegges. Det må være et mål for oss at flest mulig gjenstander repareres, slik at de kan nyttes lenger. Regjeringens partiene har lagt særlig vekt på hensynet til en miljøvennlig praktisering av forbrukerkjøpsloven. Det er på lang sikt en fordel for oss alle som forbrukere.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Betyr dette at representanten Dybevig mener at hans egen regjering er miljøfiendtlig? Poenget er jo at vi står på det forslaget som Regjeringa i utgangspunktet la fram, og som er lagt fram i den tro at man på sikt vil få mer holdbare varer, som er miljøvennlige nettopp fordi energibruken går ned, og fordi det blir færre varer å skrote når de blir mer holdbare. Jeg synes det er merkelig at representanten Dybevig karakteriserer oss på den måten, i hvert fall hvis han samtidig mener at hans egen regjering er miljøvennlig. Jeg vil minne om at det er tatt forbehold også i det forslaget som er lagt fram. Det er altså ikke slik at forbrukeren uansett får en helt ubetinget rett til å kreve omlevering.

Carsten Dybevig (H): Jeg vil svare nei på spørsmålet fra Inga Marte Thorkildsen. Den regjeringen vi har nå,

med den statsråden som Børge Brende er, i miljøvernstolen, er den mest miljøvennlige regjering som Norge noensinne har hatt. SV har faktisk gått sammen med regjeringspartiene om klimapolitikken for Norge. Denne regjeringen og Stortinget har nå som første land vedtatt å godkjenne Kyoto-protokollen og det initiativet som er tatt der. Men når det kommer forslag som vi mener er med på å være skadelige i forhold til miljøet, så er vi selvfølgelig villige til å rette på det. Vi har tatt hensyn til de høringsrundene som har vært, og gjort de forbedringer som har vært helt nødvendige i forhold hva miljøvernorganisasjonene, bl.a. Bellona, har sagt om den nye forbrukerkjøpsloven. Og det synes ikke jeg er dårlig politikk. Det er en god politikk, og den er helt nødvendig. Vi må lytte til omverdenen. Vi kan da ikke være helt blinde, og jeg vil si at det ikke er noen sammenheng mellom påstanden til Inga Marte Thorkildsen og det arbeidet som vi gjør her i Stortinget. Vi var nødt til – det var helt nødvendig – å gjøre de endringer som vi gjorde på basis av de høringsrundene som har vært. De høringsrundene var jo ikke forut for lovforslaget da det kom til Stortinget. De er kommet i ettertid, og da er vi villige til å lytte og villige til å gjøre noe med det. Det synes jeg er god miljøpolitikk. Hvis vi kan være med på å bidra til at varene sirkulerer lenger hos forbrukeren, at de ikke skrotes og kastes, synes jeg det er god miljøpolitikk, og derfor støtter vi de forslagene som er kommet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

André Kvakkestad (FrP): Et kjøp består typisk i at to parter avtaler at én skaffer til veie en vare, og at denne overleveres den annen mot betaling. Basert på alminnelig avtalerett der en selv avgjør hvilke avtaler en underskriver, burde det meste i utgangspunktet være en enkel sak. Likevel ser en at likevekten ikke alltid er fullt ut tilfredsstillende i forbrukerkjøp, der selger under denne avtalen har salg som sitt yrke, og en kjøper er en enkeltborger som skal bruke varen i sin husholdning. Også her i forbrukerkjøp er det viktig å finne balansen. Dersom en går for langt i misforstått hjelp til forbruker, vil denne såkalte hjelpen bety at forbrukere generelt blir belastet gjennom høyere priser. Det som blir målet, er å gi forbrukerne den nødvendige beskyttelse og mulighet til å hevde sine rettigheter. Det er avgjørende at brudd på avtaler og mangler på varer får klare og effektive sanksjoner.

Nå blir reglene om forbrukerkjøp skilt ut i egen lov. Det avgjørende er ikke om forhold hjemles i en egen lov eller en felles lov, men det kan kanskje hjelpe vanlige folk til å finne frem til sine rettigheter og plikter på en enklere måte. Og blir dette en effekt, er det positivt.

Den store endringen av rettstilstanden i forhold til den forrige lov er at forbruker nærmest får en ubetinget rett til omlevering dersom det er en mangel ved varen. Tidligere kunne selger avskjære omlevering ved retting, men dette blir nå bare mulig i begrenset omfang. Dette styrker forbrukeres stilling, men kan medføre et stort sidemarked, hvor selgers tap lignes ut på de generelle priser. Dette er en EU-tilpasning, og på den bakgrunn er det heller

ikke behov for å bruke veldig mye tid på dette spørsmålet. Den justeringen i § 29 som foreligger fra komiteen, vil hindre en svært uheldig situasjon, der urimelighetene den andre veien kan slå ut. En situasjon med særdeles mye og kanskje unødvendig omlevering vil faktisk også kunne ha et miljømessig aspekt.

En viktig ting for forbruker ved kjøp er den informasjon forbruker får. Det er på denne bakgrunn en må se behovet for en klarere håndtering av dette med garantier. De fleste vil tro at garantier er en del av avtalen, og ikke bare en markedsføringsgimmick. Da vil det være naturlig at brudd på en lovet og markedsført garanti medfører at avtalen ikke kan anses rettmessig oppfylt. Jeg håper Regjeringen er rimelig rask i behandlingen av dette spørsmålet. Dette er et område der markedsføringsloven gjelder, men den loven gir ingen rettigheter for den forbruker som er avtalepart. Lovregler uten sanksjoner for den berørte part er utilstrekkelig. Det at det offentlige kan si fy, fy eller gi en bot, hjelper ikke den forbruker som har en vare som ikke oppfyller det man skulle tro var en vare med den markedsførte garanti.

En liten, men likevel viktig sak gjelder de forholdene der en vare er under fortløpende utarbeidelse, og varen skal leveres etter hvert som delene blir ferdigstilt. Leksikon og andre bokverk er et godt eksempel på dette. Skal en ha mulighet for å tilby slike produkter i Norge på norsk, utarbeidet i Norge, kan en ikke komme i en situasjon at en angrerett først begynner å løpe flere år etter første dellevering. Det forutsettes naturligvis i en slik situasjon at det er mulig å få et riktig bilde av hele varen ved den første delleveringen. Det vil også her være hensiktsmessig at Regjeringen følger opp flertallsforslaget så raskt som overhodet mulig, for så å kunne legge fram forslag til en helhetlig forbrukerkjøpslov på et så tidlig tidspunkt som mulig.

En annen sak som kan skape forvirring, er kjøp foretatt gjennom en profesjonell mellommann. Her vil det ofte fremstå som om det er mellommannen som er den reelle selgeren. Da bør forbruker kunne forholde seg til dette, dersom ikke mellommannen konkret informerer om de reelle forhold til forbruker. Det ville være underlig dersom en selger solgte en bil selv ved næringssalg og samtidig ønsker å formidle en bil som en mellommann, og så skulle forbrukers rettigheter avhenge av om han tilfeldigvis valgte den ene eller den andre bilen. Det må forutsettes at en profesjonell selger vet hva han formidler. Samtidig vil forslaget gi en mellommann rett til å informere forbrukeren om sin posisjon, slik at han ikke står solidarisk på linje med den egentlige selger. Det avgjørende her er altså informasjon, ikke ansvarsfraskrivelse. Hvis en forbruker blir informert av mellommannen om at vedkommende kun er en mellommann, kun en formidler og således ikke står solidarisk ansvarlig med en som er den reelle selger, ja, så oppnår en heller ikke å bli solidarisk ansvarlig. Men en må altså informere forbruker om de faktiske forhold på forhånd. Det er altså bare der hvor en ikke gir denne informasjonen, eller der en velger ikke å gi denne informasjonen, at en faktisk blir stående solidarisk ansvarlig. Uansett vil en mellommann naturligvis

kunne gjøre regress gjeldende overfor reell selger dersom mellommann av en kjøper, altså da en forbruker, gjøres ansvarlig for en mangel ved varen.

Lovforslaget, slik det nå foreligger, vil gi en sterkere rett for forbrukere, men samtidig vil det ha den balanse som er nødvendig for faktisk også å innrømme at det finnes små selgere uten enorme støtteapparater i ryggen. Det er kanskje også slik at ønsker man å unngå monopol-dannelser på selgersiden, med det uheldige utslag det kan få for forbrukerne, må man også la nye personer få etablere seg som selgere, og da må de også kunne få levelige vilkår.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg skal gjøre dette veldig kort, for det er ikke noen vits i å gjenta ord for ord hva som tidligere er sagt fra Knut Storbergets side. Men jeg tenkte jeg skulle benytte anledningen til i hvert fall å rose både departementet og saksordføreren, Storberget, for den jobben som er gjort med denne saka. Jeg slutter meg fullstendig til det Storberget altså har sagt, og lar dette bli et kort innlegg – til manges glede, regner jeg med.

SV og Arbeiderpartiet står sammen om merknader og forslag til bestemmelser i den nye forbrukerkjøpsloven. Vi mener det er ekstra viktig nå å få klargjort og synliggjort denne loven, siden forbrukerne utsettes for et stadig sterkere kjøpepress, og siden det er vanskelig for mange å finne ut av hva som er deres rettigheter. Vi tror også at selgerne vil ha nytte av disse avklaringene. Vi synes det er synd at flertallet har forkastet flere av departementets egne forslag og skulle ønske at de heller ville ha stått på departementets side.

SV mener at Forbrukerombudet og Forbrukerrådet har gjort en veldig god jobb som høringsinstanser for forslaget til ny forbrukerkjøpslov. Den økte fokuseringen på forbrukernes problemer i et uoversiktlig marked, bl.a. via TV-programmer som FBI, og sjølsagt på initiativ fra Forbrukerombudet sjøl, styrker vår tro på at det er viktig å få gjennom de endringene som departementet har foreslått, og de forslagene som Arbeiderpartiet og SV legger fram i denne innstillinga.

Helt avslutningsvis vil jeg bare nøye meg med å si at jeg regner med at departementet legger opp til utstrakt informasjon om den nye loven straks den er trådt i kraft.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Linda Cathrine Hofstad (H): Heldigvis går flertallet inn for å innlemme digitale ytelser i forbrukerkjøpsloven. Nå vet vi at det er veldig mange unge som er brukere av Internett, og det er spesielt mange unge som kjøper via Internett. I dag finnes det ingen forbrukersikkerhet for brukere som kjøper via Internett. SV hevder bestandig at de står for de unges rettigheter og skal jobbe for de unge. Det vil jo kanskje ofte si at man oppfatter de unge som en veldig svak gruppe – i seg selv en veldig stigmatiserende karakteristikk, som SV bruker ofte. Da stiller jeg meg veldig undrende til at Inga Marte Thorkildsen og SV ikke går inn for det forslaget som flertallet her går inn for. Det

er etter min mening å gå imot å styrke de unges rettigheter.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Dette er jo ikke et forslag som er lagt fram, men det er en merknad. Så vidt jeg vet, er man i hvert fall når man kjøper via Internett, allerede omfattet av forbrukervernet i dag. Dette kan vi imidlertid sjølsagt komme tilbake til hvis vi klarer å definere «digitale ytelser» på en konstruktiv og god måte, dersom det kom i et forslag. Men det er i hvert fall min klare oppfatning at dette allerede er innbefattet i dagens forbrukervern.

Carsten Dybevig (H): Jeg trodde aldri jeg skulle få oppleve at SV, som profilerer seg som miljøpartiet og ungdomspartiet, skulle være en forkjemper for at store varer skal skrotes i det norske markedet på grunn av den lovgivningen som kommer nå. Forslaget til SV og Arbeiderpartiet fratar jo selgeren muligheten til å rette når man har fått en feil på en vare. Man kan altså bytte og omlevere med en gang. Dette vil skape et skroteproblem, et miljøproblem. Arbeiderpartiet og SV beskriver jo mange steder i sine merknader at det er forvirrende for forbrukeren både det ene og det andre. Jeg vil si at for meg er det forvirrende at SV kjører en slik miljøprofil når miljøorganisasjoner, bl.a. Bellona, har anbefalt på det sterkeste at man ikke skal følge SVs politikk i dette. Jeg vil si nok en gang: SV påberoper seg å være miljøvennlig – i partiprogrammet, på TV, ute i det offentlige, men når det kommer til praktisk politikk, er det ingenting igjen av den miljøprofilen.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Er «i himmelens navn» et parlamentarisk uttrykk? – Nei, da bruker jeg ikke det!

Jeg forstår ikke hva representanten Dybevig mener. Nå har vi altså vært gjennom denne runden – jeg holdt på å si – to ganger allerede. Vi står på Regjeringas, eller departementets, forslag til ny endring. Jeg kan ikke fatte annet enn at representanten Dybevig mener at hans egen regjering er dønn miljøfiendtlig, for det er jo det han nå sier om oss, som står på det forslaget som departementet faktisk fremmet. Og hvis vi går inn i selve teksten, ser vi at forskjellen går på «særlig», om det skal «legges særlig vekt på verdien av» osv., eller om det skal «legges vekt på verdien av» osv, som vi står på. Dette dreier seg jo ikke om at man ikke skal ha muligheten til å reparere en ting, det dreier seg ikke om at man skal frata selger alle rettigheter, men det dreier seg om en innstramning som vi tror på sikt vil føre til at flere varer blir bedre, mer holdbare. Det tjener alle på, ikke minst miljøet.

Presidenten: Da får vi bare konstatere at representanten har rett i at «i himmelens navn» ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg tror heller ikke det er et teologisk uttrykk (munterhet i salen)!

Det er en viktig lov vi i dag vedtar. Det er neppe noen mennesker i dette land som ikke berøres av bestemmelsene i forbrukerkjøpsloven.

Kristelig Folkeparti er glad for at Regjeringen har lagt fram dette lovforslaget. Det vil gjøre det enklere for forbrukeren å vite hvilke regler han eller hun må forholde seg til. Det blir enklere nettopp fordi mange bestemmelser samles i én lov, og det må være et mål at man på sikt får samlet alt som gjelder forbrukerkjøp inn under samme lov. Det kan nok ta tid, og det er ikke sikkert vi får det til, men det må være målet vårt. Med andre ord: «Et enklere Norge» også på dette området.

Jeg vil nøye meg med å omtale visse temaer.

Loven innebærer en viss styrking av forbrukerens rettigheter. Det er riktig og bra. Saksordfører Storberget har, med SVs støtte, foreslått en del endringer som nok kan sies å styrke forbrukerens stilling enda mer, f.eks. i forbindelse med spørsmålet om bytterett og forskuddsbetaling. Selv om hensynet til forbrukeren selvfølgelig er viktig, må vi imidlertid opprettholde en viss balanse mellom selgers og forbrukers rettigheter og plikter. Man kan risikere at lovgiver, ved å gi forbrukeren en for sterk stilling, faktisk begrenser forbrukerens muligheter på lang sikt, fordi situasjonen for selgeren blir for vanskelig. Dessuten mener Kristelig Folkeparti at det skal foreligge et viktig behov før en situasjon lovreguleres, og det kan se ut som om dette ikke alltid foreligger, f.eks. i spørsmålet om forskuddsbetaling.

Det er også viktig å ha med seg at selger og forbruker faktisk kan avtale vilkår som gir forbrukeren en bedre stilling enn det han har etter loven. Det er ingen urealistisk mulighet at dette vil skje.

Kristelig Folkeparti mener man har funnet den rette balansen i denne loven, og det er vi tilfreds med.

Hvem er så en forbruker? Departementet har foreslått en klar og grei avgrensning som Kristelig Folkeparti støtter: En forbruker er en fysisk person. Kristelig Folkeparti ser at det kan være rimelig at også andre kunne få de samme rettigheter som forbrukerkjøpsloven gir deg og meg, f.eks. skolekorps og idrettsorganisasjoner, altså ideelle organisasjoner. Men la meg da understreke at det ikke er noe i veien for at dette spørsmålet løses ved at kjøpet foretas av en av medlemmene. Det er også viktig å huske på at det faktisk er mulig å avtale at forbrukerkjøpslovens regler skal gjelde selv om kjøpet egentlig ikke er et forbrukerkjøp. En annen definisjon, slik flertallet foreslår, skaper mer uklarhet. Det er igjen uheldig for forbrukerne.

Når den samme definisjonen av forbrukere – «fysiske personer» – går igjen i hele lovgivningen, blir det mulig å foreta en omfattende regelforenkling i lovverket. Det synes vi i Kristelig Folkeparti er positivt. Det er grunn til å påpeke at denne regelforenklingen ikke vil svekke forbrukerens vern.

Det er ikke ethvert salg til privatpersoner som defineres som forbrukerkjøp. Det forutsetter en næringsdrivende på den andre siden av bordet. Kjøp og salg mellom to privatpersoner er altså ikke omfattet. Bakgrunnen for dette er ganske enkel: Det er et annet styrkeforhold

mellom en næringsdrivende og en privatperson enn mellom to privatpersoner.

Så kommer spørsmålet: Skal en profesjonell mellommann som formidler et salg, hefte direkte overfor kjøper på samme måte som det selger gjør? I så fall ville kjøper få to personer å forholde seg til som ansvarlige for oppfyllelsen av selve avtalen. Verken departementet eller Forbrukerkjøpslovutvalget mente det ville være riktig. Det innebærer et brudd med de alminnelige prinsipper i norsk rett om mellommanns stilling, dersom man skulle innføre en slik bestemmelse nå. Kristelig Folkeparti har merket seg at det ikke er påvist tilstrekkelig behov for en slik bestemmelse hittil. Det at de har en slik bestemmelse i Sverige, er ikke nok til å skape det samme behovet i Norge.

Det er ikke slik at forbrukeren står rettsløs dersom denne bestemmelsen ikke innføres. Den private selger hefter jo på linje med en yrkesselger når selgeren benytter seg av en profesjonell mellommann.

Et viktig tema i arbeidet med denne loven har vært hva som omfattes av reglene om forbrukerkjøp. Paragraf 1 gir en generell bestemmelse: Loven gjelder salg av ting til en forbruker når selger eller selgers representant opptrer i næringsvirksomhet.

Konkret sier § 2 at noen områder skal være omfattet av loven, mens andre ikke skal være omfattet. Departementet foreslo bl.a. at tilvirkingskjøp, levering av vann og kjøp av fordring og rettigheter skal omfattes av loven, mens den ikke skal gjelde for bl.a. kjøp av fast eiendom og levering av elektrisk strøm.

Akkurat punktet om elektrisk strøm har vært mye debattert. Utvalget foreslo at strøm skulle omfattes av loven. I EUs forbrukerkjøpsdirektiv er det imidlertid slik at elektrisitet er unntatt. Departementet gikk i høringsnotatet inn for at avtaler om levering av strøm burde omfattes av forbrukerkjøpsloven. Høringsinstansene var sterkt splittet i synet på forslaget, og departementet konkluderte med at det burde settes ned et utvalg for å se på dette spesielt.

Spørsmålet om kjøp av strøm gjelder to forhold – nettleie og bestilling av strøm. Man kan tenke seg at begge deler skal omfattes av loven, eller at det ene skal omfattes og det andre ikke. Nettet er underlagt monopol og er strengt regulert, så behovet her er kanskje ikke så stort. Når det gjelder levering av strøm, er markedet i dag åpent for konkurranse.

I utgangspunktet mener Kristelig Folkeparti at det er mange gode grunner til at også strøm bør omfattes av loven, noe som også gjenspeiler seg i den fyldige omtalen dette er gitt i proposisjonen. Vi mener man bør se på om ikke både nettleien og bestilling av strøm bør omfattes. Ikke minst på bakgrunn av at både olje og gass skal omfattes av loven, kan det være naturlig at også strøm inkluderes.

Kristelig Folkeparti mener at det kan være fornuftig å se nærmere på disse spørsmålene og støtter derfor departementets forslag om å sette ned et utvalg for å se på dette.

Et annet viktig og vanskelig tema er digitale ytelser. Da tenker vi både på kjøp av varer og tjenester via

Internett, noe som i utgangspunktet omfattes av det eksisterende regelverket, og kjøp av digitale ytelser som leveres online fra et datasystem til et annet. I denne saken er det først og fremst den siste varianten som omhandles. Det er etter Kristelig Folkepartis mening ingen grunn til at forbrukeren ikke skal ha like godt vern ved kjøp av digitale ytelser som ved andre kjøp. Også på dette området reises det spørsmål om særregler, fordi varen er av en vesentlig annen karakter enn det som ellers omfattes av forbrukerkjøpsloven. Vi ønsker imidlertid at Regjeringen vurderer dette parallelt med strømspørsmålet.

Når det gjelder elektronisk handel, er det behov for justeringer i og presiseringer av det generelle regelverket. Regjeringen vil komme med et lovforslag om elektronisk handel ganske snart, og her vil nok mange spørsmål bli tatt opp. Det er f.eks. et problem at det i en del tilfeller formidles tjenester på nettet hvor det foreligger usikkerhet om hvem som kjøper har kjøpt varen eller tjenesten av, formidler eller produsent. Derfor er det viktig å få en gjennomgang av dette.

Forskuddsbetaling har vært et annet tema der det har vært uenighet. Kristelig Folkeparti har merket seg innspillene fra f.eks. Forbrukerombudet som ønsker et forbud. Men verken utvalget eller departementet har funnet at det er noe behov for et lovforbud mot forskuddsbetaling. Det kan faktisk være behov for forskuddsbetaling av og til, bl.a. når selgeren har dårlig erfaring med kjøpers betalingsvne-/vilje, eller hvor oppfyllelsen av avtalen krever en særskilt forberedelse fra selgers side. Så selv om det er rom for forskjellige vurderinger her, går Kristelig Folkeparti inn for å støtte departementets forslag.

Også bytteretten har det vært uenighet om. Også her er det slik at verken utvalget eller departementet mener det foreligger noe behov for å lovfeste retten til å bytte en vare. Erfaringene tyder på at folk flest får byttet de varer de ønsker å bytte. En lovfesting av bytteretten ville medføre mange vanskelige avgrensninger. Skal avtalen om at bytterett ikke skal gjelde, være skriftlig, eller kan den være muntlig? Må den gis enkeltvis til hver kunde, eller kan den gjelde generelt?

For noen bransjer er det uproblematisk med bytterett, for andre vil konsekvensene være større. Kristelig Folkeparti mener at bransjene i det minste bør få mulighet til å uttale seg om bytteretten før noe slikt blir innført. Men vi mener også at det ikke er grunn til å lovregulere områder hvor det ikke er behov for lovregulering. Derfor støtter vi departementets synspunkt.

Når det gjelder reklamasjonsplikt ved mangler, er dagens situasjon noe forvirrende. Hovedregelen er at kjøper må reklamere senest to år etter at han/hun overtok tingen. For ting som er ment å vare vesentlig lenger enn to år, er fristen fem år. Er fristen gått ut, kan kjøper ikke lenger reklamere, fristen er absolutt.

Kristelig Folkeparti mener det er underlig om en vare som har forventet levetid i tre–fire år, skal kunne reklameres på dersom det oppstår en feil når varen er fire år og ti måneder. Det er ikke rimelig med en slik regel. Fem års reklamasjonsfrist bør gjelde for varer som har en be-

regnet levetid på fem år og mer. Derfor ber vi departementet om å se spesielt på dette forholdet.

Vi har også kjøpers krav i forhold til mangler. Dette med bytteretten har vært omtalt av andre, og jeg skal ikke gå nærmere inn på det.

Jeg har også lyst til å kommentere et område som flertallet i komiteen har vært opptatt av, de særlige tilfeller av varer der varen leveres i deler. Det handler bl.a. om bokverk. Vi ønsker ikke at folk skal bli hindret i å kunne skaffe seg et leksikon på denne måten, og går derfor inn for det som tidligere er sagt av andre.

Statsråd Einar Dørum: Jeg er svært tilfreds med at komiteen har sluttet seg til forslaget om en ny forbrukerkjøpslov som skal tre i kraft fra 1. juli 2002. Lovvedtaket er en oppfølging av NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov, og Europaparlaments- og rådsdirektiv om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier. Deler av direktivet vedrørende garantier er fulgt opp ved endringer i markedsføringsloven etter forslag fremmet av Barne- og familiedepartementet i Ot.prp. nr. 43 for 2001-2002, som er behandlet av familie-, kultur- og administrasjonskomiteen i Innst. O. nr. 48 for 2001-2002.

Selv om forbrukerkjøpsloven i stor grad er en videreføring av gjeldende rett, innebærer loven på mange viktige punkter et styrket forbrukervern. Jeg er bl.a. glad for at komiteen støtter Regjeringens forslag til forenkling av erstatningsreglene, mer oversiktlige og bedre regler om avhjelp, en bestemmelse om rett til erstatningsgjenstand, justering av hevings- og prisavslagsreglene samt en bedre bevismessig stilling for forbrukeren ved mangelsvurderingen.

En egen lov om forbrukerkjøp innebærer i seg selv et styrket forbrukervern og kan ses i sammenheng med Regjeringens arbeid for et enklere regelverk. Loven innebærer at reglene om forbrukerkjøp som tidligere var en del av kjøpsloven, skilles ut i en egen lov, noe som gjør det lettere for forbrukeren å orientere seg om sin rettsstilling.

Jeg er glad for at komiteens flertall støtter Regjeringens forslag til utforming av forbrukerbegrepet. Forbrukerbegrepet får etter forslaget et klarere innhold, noe som vil gi bedre forutberegnelighet for partene i kontraktsforholdet, samt bidra til et enklere regelverk. Jeg er videre glad for at komiteens flertall støtter den harmonisering av forbrukerbegrepet i øvrig aktuell lovgivning som en slik utforming av forbrukerbegrepet legger til rette for. En slik harmonisering vil gi et enhetlig forbrukerbegrep i den aktuelle lovgivningen. I dag varierer forbrukerbegrepet i ulike lover, noe som er klart uheldig. Også i forhold til internasjonalt regelverk og handel over landegrensene er det etter mitt syn en betydelig fordel at vi kan operere med et mest mulig ensartet og klart forbrukerbegrep.

Et flertall i komiteen har foreslått en regel om ansvar ved kjøp gjennom profesjonell mellommann. Jeg vil vise til at en slik regel ikke er foreslått i proposisjonen, og peker på at forslaget innebærer et brudd med alminnelige prinsipper om mellommanns stilling i norsk rett.

Jeg er glad for at komiteens flertall støtter departementets forslag vedrørende forskuddsbetaling, herunder

forslaget om at kjøperen ikke skal være bundet av såkalte konverteringsklausuler. Mindretallets forslag til et generelt forbud mot forskuddsbetaling framstår etter mitt syn som uklart, noe som nettopp bekrefter min vurdering av vanskene forbundet med avgrensningen av et slikt forbud.

Når det gjelder bytterett, er jeg meget tilfreds med at komiteens flertall støtter vurderingene i proposisjonen. Til mindretallets forslag om lovregulering vil jeg bemerke at bransjen har vært meget fleksibel i forhold til å godta at kunder får byttet varer. Jeg er opptatt av at man beholder den fleksibilitet som ligger i systemet. Mitt inntrykk er at dagens rettstilstand er tilfredsstillende. Folk får i praksis byttet varer når det er behov for det, og varene er egnet til det.

Når det gjelder mindretallets forslag om at forbrukerkjøpsloven skal få virkning også for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft, vil jeg peke på at en slik ordning, slik jeg ser det, reiser spørsmål i forhold til Grunnloven § 97. Når mindretallet viser til finansavtalelovens og forsikringsavtalelovens ordning, synes dette etter min mening som et lite treffende eksempel, da kontraktsforholdene etter disse lovene er løpende og således av en helt annen karakter enn etter forbrukerkjøpsloven. Jeg viser for øvrig til at finansavtaleloven har et meget komplisert sett med overgangsregler.

Generelt vil jeg si at med denne loven vil forbrukerne få styrket sine rettigheter på flere områder. Selv om det har vært debatt om enkeltpunkter, må jeg si at det Stortinget gjør her, er gjennom disse lovforslagene nettopp å gjøre det som har vært hensikten, nemlig å styrke forbrukerne på en best mulig måte.

En generell merknad vil jeg likevel komme med, og det er at hvis man driver detaljene til fordel for forbrukerne for langt, kan man kanskje få utilsiktede virkninger på selgers hånd som kan drive forholdet i retning av monopolisering, noe som i neste omgang kan føre til at forbrukeren faktisk betaler høyere priser. I denne avbalanseringen synes jeg at komiteinnstillingen løser dette på en utmerket måte, og at den samlede forsterkningen av forbrukerrettigheter som det er lagt opp til, blir gjennomført ved komiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Representantene Hofstad og Dybevig har svingt seg til de store høyder, særlig når det gjelder spørsmål om handling på Internett. Jeg vet ikke om man har spent ut sikkerhetsnett, men det får meg til å spørre justisministeren om det er slik at departementet er på linje med disse representantene om at kjøp og salg på Internett ikke omfattes av denne loven. Både merknadene og det som er sagt her i salen, vil kunne danne et slikt inntrykk, og vil i så måte være uheldig i forhold til hvordan man skal kunne forstå denne loven. Bakgrunnen for at vi i Arbeiderpartiet – og i og for seg SV – har reservert oss mot denne merknaeden, er jo at man kan forstå det slik at det ikke omfattes av denne loven, hvilket jeg ikke forstår. Så jeg vil be om justisministerens klargjø-

ring i forhold til dette spørsmålet: Når man – ungdom, som ble nevnt av representanten Hofstad – handler på Internett, får man da det vernet denne loven gir?

Statsråd Odd Einar Dørum: Loven skal dekke det, men det krever også et eget arbeid, som Nærings- og handelsdepartementet vil være ansvarlig for å utføre.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg må bare arrestere statsråden på ett punkt. Det gjelder forskuddsbetaling. Jeg oppfattet det slik at statsråden sa at SV og Arbeiderpartiet går inn for et generelt forbud mot forskuddsbetaling. Det er ikke tilfelle. Det vi går inn for, er at det kun kan avtales dersom det foreligger særlige grunner selgeren kan dokumentere. Slike særlige grunner vil foreligge dersom selger trenger finansiering for å kunne ferdigstille produktet, eller det av tidsmessige årsaker eller hensynet til varens art gjør det rimelig med forskuddsbetaling. Årsaken til det er at bl.a. Forbrukerombudet har påpekt at man i de senere år har merket en økning i antall næringsdrivende som krever hele eller deler av kjøpesummen betalt forskuddsvis, uten at det blir stilt noen sikkerhet for det innbetalte beløp. Vi mener at dette er en uheldig utvikling, der kredittrisikoen skyves over på forbrukeren, og at en lovbestemmelse vil bidra til å klargjøre gjeldende rett.

Mitt spørsmål er egentlig et annet. Det går på representanten Dybevigs innlegg tidligere i dag. Jeg kan ikke dy meg. Jeg er nødt til å spørre statsråden om han deler representanten Dybevigs oppfatning av departementets forslag som særdeles miljøfiendtlig, og at det nærmest ville være en katastrofe for miljøet hvis det hadde blitt vedtatt.

Statsråd Odd Einar Dørum: Først vil jeg si at jeg ser av teksten i min kommentar til Arbeiderpartiets og SVs forslag om forskuddsbetaling at uttrykket «generelt forbud» ikke er riktig. Men den neste delen av mitt resonnement står jeg ved, nemlig at måten det er formulert på, gjør at det etter mitt syn fremstår som uklart hvordan man skal foreta en fornuftig avgrensning.

Når det så gjelder det andre spørsmålet, har jeg vel gått og ventet på det ganske lenge. Jeg er for alt som er miljøvennlig. I den balansegangen som har fått betraktelig temperatur over seg, må jeg si at jeg kan godt leve med det som stortingsflertallet foreslår, uten at jeg av den grunn vil prøve å vekte noe mellom de partene som har vært her. Jeg synes det kan være et poeng at man ikke unødvendig skroter tunge produkter. Samtidig er den teksten som er lagt til rette, såpass sterk til fordel for forbruker og såpass sterk i presset på den som produserer, at jeg tror det vil fremme en riktig miljøpolitikk. Likevel vil jeg gjerne tilføye at den viktigste og riktigste miljøpolitikken når det gjelder så store produkter som dette, kanskje også vil fremmes gjennom andre virkemidler enn dem som er til behandling ved den lov som er saken i Stortinget i dag. De temaene vil nok alle representanter i salen ha rikelig anledning til å komme tilbake til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Linda Cathrine Hofstad (H): For Høyre er det veldig gledelig at vi nå får en egen forbrukerkjøpslov, som klarere får fram de regler som gjelder for kjøpsforholdet.

Denne loven må ses i sammenheng med en rekke lover som kan få betydning for kjøpsforholdet. Utviklingen av forbrukervernet, ikke minst i EU, har resultert i et fragmentarisk regelverk som kan være vanskelig å orientere seg i. På sikt kan det være ønskelig å gå gjennom forbrukerlovgivningen generelt for å se om det er mulig å samordne reglene bedre.

I dag er avtaler om salg fra næringsdrivende til forbrukere regulert i kjøpsloven. Lovforslaget innebærer at forbrukerkjøpene skilles ut til en egen lovregulering. Derfor er siktemålet i denne proposisjonen å gi regler som er særskilt tilpasset kjøpsavtaler hvor selgeren er næringsdrivende, og kjøperen er uprofesjonell. Forslaget innebærer derfor en viss styrking av forbrukerkjøperens rettigheter ved selgerens kontraktsbrudd.

Vi får med denne forbrukerkjøpsloven styrket forbrukerens rettigheter, men noe av det viktigste for Høyre er at vi får vedtatt i dag en forenklet lov som gjør at alle har mulighet til å forstå den. Høyre er glad for at komiteen står samlet om at markedsføringen av loven må bli bedre. Dette er et arbeid jeg vet Samarbeidsregjeringen vil prioritere.

Når det gjelder kjøperens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden, innebærer lovforslaget på flere punkter endringer som styrker forbrukerkjøperens stilling. Høyre vil sikre at kjøperen som hovedregel skal ha rett til å velge mellom retting eller omlevering som følge av mangel på varen. Dersom selgeren ikke gjennomfører dette i samsvar med loven, skal kjøperen i stedet kunne kreve prisavslag eller heving.

Høyre er glad for at regelen om selgerens erstatningsplikt som følge av mangler forenkles, og at ansvarsgrunnlaget gjøres rent objektivt, noe som styrker forbrukerkjøperens stilling. Videre er det viktig at vi også får på plass en utvidelse av virkeområdet for kjøperens rett til avbestilling og reglene om selgerens krav ved kontraktsbrudd fra kjøperens side.

Under behandlingen av forbrukerkjøpsloven har det kommet frem en betydelig uenighet om behovet for å regulere lovgivningen vedrørende strømkontrakter. Høyre mener at strøm bør omfattes av forbrukerkjøpslovgivningen, på samme måte som olje og gass. Derfor er vi glad for at Regjeringen har bestemt å sette ned et utvalg for å vurdere dette.

Høyre er veldig glad for at regjeringspartiene får flertall for vårt forslag om å innlemme digitale ytelser i forbrukerkjøpsloven. Dette betyr at varer som f.eks. musikk, spill og reiser som kjøpes over Internett, også blir omfattet av forbrukerkjøpsloven. Det er visse typer ytelser som ikke er med i loven i dag, så jeg skjønner ikke helt hvorfor Storberget går opp på talerstolen og skaper stor usikkerhet om dette.

Frem til nå har det vært en uholdbar situasjon for forbrukere som handler over Internett. Vi har de siste årene sett veldig mange saker der forbrukere har blitt lurt når de handler over Internett. Dette forslaget vil forhåpent-

ligvis fjerne useriøse aktører fra markedet og gjøre Internett-handelen langt sikrere.

Det er viktig for oss å få gjennom denne saken fordi det er veldig mange unge Internett-brukere som handler. Nå har også de som handler på Internett, forbrukersikkerhet på lik linje med andre forbrukere. Derfor har jeg ingen som helst forståelse for at SV og Arbeiderpartiet ikke støtter dette ungdomsvennlige forslaget – SV og Arbeiderpartiet, som ofte hevder at de skal ivareta de unges sikkerhet.

Den nye loven gjelder bare fysiske personer. «Det beklager jeg», sier Storberget til Bergens Tidende i dag. Dette stiller jeg meg litt undrende til. For Høyre er det viktig å definere «forbrukere» bare som fysiske personer, fordi vi da faktisk får et enhetlig forbrukerbegrep og unngår vanskelige avgrensingsproblemer. En utvidelse, som Arbeiderpartiet foreslår, vil gi veldig mange unødvendige tolkningsproblemer. Derfor har heldigvis Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet gått sammen om at de samme rettighetene kan sikres for borettslag, foreninger eller musikkorps ved at avtalen inngås i et av medlemmenes navn.

G e i r - K e t i l H a n s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Lyngstad (KrF): Det å ivareta forbrukernes interesser tror jeg blir et stadig viktigere politisk tema i en verden hvor vi får mer og mer samarbeid på tvers av landegrensene. Et typisk eksempel som viser behovet for et slikt internasjonalt samarbeid, er nettopp framveksten av elektronisk handel, fordi det stiller oss overfor nye utfordringer for å ivareta forbrukernes interesser.

Jeg tror det er utrolig viktig å få fram et oppdatert internasjonalt regelverk på dette området. Dette er jo også bakgrunnen bl.a. for dagens lov. EUs direktiv om forbrukerkjøp ligger til grunn for lovens forarbeid og forslaget til lov.

Det som imidlertid er problemet her, er at dette direktivet er et direktiv som fastlegger minstekrav. Det betyr også at direktivet og regelverket dermed ikke fanger opp alle de problemstillingene som Internett-handel og elektronisk handel stiller oss overfor. Vi trenger selvfølgelig utfyllende regelverk, men vi trenger også å utvikle regionale avtaler som tar opp grenseoverskridende problemstillinger. Jeg er veldig glad for at en samlet komitee sier at «det bør vurderes om ikke forbrukerkjøpsloven også bør gjelde for nettsideredaktører, slik at redaktørene blir ansvarlige for kjøp som går via deres nettside».

Jeg håper at Regjeringen vil ta initiativ til å utvikle slike felles regelverk, og ikke bare regelverk, men også en felles fortolkning av regelverket for elektronisk handel. Naturlige samarbeidspartnere her burde være de nordiske land. Derfor burde Regjeringen i Nordisk Råd-sammenheng ta initiativ overfor de andre nordiske land for å få til et slikt regelverk og en felles fortolkning.

Jeg er kjent med at Nordisk Ministerråd har en arbeidsgruppe på dette området, og jeg vil be statsråden bekreftede at Regjeringen også har politisk vilje til å videreføre dette arbeidet med sikte på å få fram et bedre nordisk regelverk for elektronisk handel.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 373)

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (Innst. O. nr. 67 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 37 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter for hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) (ordfører for saken):

Vi har også tidligere, i Innst. S. nr. 181 for 1999-2000, behandlet ganske omfattende spørsmålet som bl.a. omhandler fri rettshjelp. I den sammenheng var det en utbredt holdning – ja, det var tverrpolitisk enighet i komiteen – at det på det tidspunktet ikke var noe behov for endringer. Sakens ordfører den gang var representanten Ane Sofie Tømmerås fra Arbeiderpartiet. Det ble også da gitt uttrykk for at man hadde behov for å ha bl.a. egenandeler knyttet opp mot fri rettshjelp.

Komiteen understreket forrige gang denne saken var til behandling – og jeg finner grunn til å repetere det, fordi jeg synes det er viktig i den sammenheng vi nå befinner oss – følgende, i Innst. S. nr. 181:

«Komiteen viser til at det må være et prinsipp at personlig økonomi ikke skal være til hinder for å kunne få sin rett på områder av stor betydning. Komiteen har merket seg innspill fra flere organisasjoner som mener at inntektsgrensen for å få rettshjelp i de behovsprøvde sakene i dag er satt for lavt. Komiteen viser til at andelen husholdninger som kommer inn under beløpsgrensen har økt etter endringene i rettshjelpsloven i 1997. Men innenfor den fjerdedelen som i dag kommer inn under beløpsgrensen, finner vi i hovedsak enslige forsørgere, trygdemottakere og folk uten egen inntekt. Dette er en lavere andel enn i de øvrige nordiske landene.

Komiteen peker imidlertid på at andelen av saker hvor det ble innvilget fri rettshjelp uten behovsprøving i forhold til inntekt for 1998 var mer enn halvparten av det totale antall saker. Dette kan tyde på at for de sakene som presumptivt skal være viktigst og av størst betydning for folk, ytes det fri rettshjelp.»

– Så langt sitat fra forrige innstilling om dette.

Det som er hovedhensikten med den proposisjonen som vi behandler nå, er å få et enklere og mindre ressurskrevende regelverk enn det som eksisterer i dag. Forslaget fra Regjeringen er at de som får fri rettshjelp i saker utenfor domstolene, bare skal betale en fast egenandel, altså en grunnandel, og i saker som blir behandlet av domstolene, skal en fortsatt betale tilleggsandel. Men det skal også – og det ber vi departementet jobbe videre med – settes et tak på denne tilleggsandelen. Vi tror at egenandeler har en viss preventiv effekt.

Det er et flertall og et mindretall i komiteen i denne saken. Regjeringspartiene er i mindretall, men vi ønsker å gi uttrykk for at de foreslåtte endringene vil gi en betraktelig enklere ordning for alle involverte. Vi har også merket oss at de forslagene som foreligger, vil gi en merkbart lavere egenandel for en god del mennesker enn det som er tilfellet i dag.

Jeg kunne si en del om hva som ligger i begrunnelsen for vårt forslag. Men det ligger klart og tydelig i innstillingen, og ettersom dette etter all sannsynlighet blir nedstemt i Odelstinget i dag, har jeg bare lyst til å knytte noen bemerkninger til utsagnet om at vi f.eks. i regjeringsfraksjonen ikke skulle være interessert i å støtte dem som har en svak økonomi, og som kanskje har vanskelig for å nå fram i rettssystemet fordi man ikke får tilstrekkelig hjelp. Da vil jeg minne om at det var en enstemmig komite som i forrige periode fastslo at det skulle innføres en ordning med gratis førstegangskonsultasjon. Det er veldig viktig å ha i mente i denne sammenheng, fordi for svært mange er det nettopp det man trenger, en fri førstegangskonsultasjon, hvor man ikke skal betale. Dette er en ordning som Stortinget vedtok allerede i forrige periode.

Jeg vil gjerne få ta opp forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti i innstillingen.

Presidenten: Finn Kristian Marthinsen har tatt opp det forslaget han viste til.

Gunn Karin Gjul (A): I dag koster det i mange tilfeller en formue å bringe en sak inn for rettsapparatet. Advokatene tar feite salærer, og domstolene skal ha sine gebyrer. Det kan bety at vanlige folk som i utgangspunktet har en god og rettfærdig sak, lar være å hevde sin rett.

For å bøte på dette er det innført en ordning med fri rettshjelp. Denne ordningen har som utgangspunkt å skape likhet for loven ved at også folk uten feite pengebøker får anledning til å ivareta sitt rettshjelpsbehov.

Arbeiderpartiet mener vi fremdeles har en jobb å gjøre for rettshjelpsordningen fungerer godt nok. Ordningen er finmasket fremdeles. Den er begrenset til noen typer saker og har en øvre inntektsgrense. Dessuten er ikke fri rettshjelp gratis. Saken vi har oppe til behandling i dag, dreier seg om å forenkle, men fra Regjeringens side foreslås å beholde egenandelen på fri rettshjelp. Mange av oss har faktisk levd i, og mange i det norske folk lever fremdeles i, den villfarelse at fri rettshjelp er gratis. De er ikke klar over at egenandelen i mange tilfeller er betydelig. I enkelte tilfeller sitter folk igjen med regninger på ti-

talls tusen kroner etter endt rettssak – og det på et tilbud som man vitterlig trodde var gratis.

Arbeiderpartiet mener fri rettshjelp skal være gratis og foreslår derfor å fjerne egenandelen. Dette får vi nå flertall for sammen med Fremskrittspartiet og SV, mens regjeringspartiene stritter iherdig imot. Hovedargumentet for å beholde egenandelen, som bl.a. ble framført av representanten Marthinsen i dag, er at egenandelen motvirker at folk bruker ordningen for mye. Etter min mening er det et argument som har lite hold.

For det første er det kun et fåtall som er klar over at det knytter seg egenandeler til det å benytte seg av ordningen.

For det andre hjemler lovens § 17 mulighet for fylkesmannen til å avslå søknad om fri rettshjelp dersom det er opplagt at ordningen misbrukes.

For det tredje er det slik at de fleste som benytter seg av fri rettshjelp, er personer med veldig lav inntekt. En evaluering av ordningen viser at personer med lav inntekt og lite skolegang minst kjenner til rettshjelpsordningen og er blant dem som minst bruker rettsapparatet til å ivareta sine interesser. Jeg vil derfor gå så langt som å snu saken på hodet og si at dersom flere nå kommer til å bruke ordningen, er det et tegn på at vi har lyktes med vår politikk.

Det udekkede rettshjelpsbehovet i befolkningen knytter seg i stor grad til en lovgivning som skal sikre utjevning i samfunnet. Det er bekymringsfullt at de som har størst behov for sosiale ytelser, minst kjenner sine rettigheter. Et godt utbygd rettshjelpssystem er derfor en forutsetning for at de svakeste skal kunne hevde sin rett i velferdssamfunnet. Dessuten: Statens inntekter av egenandelene er også små. I 2000 ble det betalt inn om lag 13,3 mill. kr. Systemet med innkreving av egenandeler er ressurskrevende og komplisert. Kostnadene ved utregning og innkreving av egenandeler er vanskelig. Fjorårets kostnadsutregninger var på 5,6 mill. kr. Man kan altså si at vinningen går opp i spinningen. Det er meningsløst å bruke så mye penger for å få inn så lite, fra folk som fra før har lite. For staten er dette småpenger, men for de menneskene det gjelder, betyr det mye at egenandelene fjernes.

I dag er det slik at man på visse områder kan få innvilget fri rettshjelp, dvs. gratis juridisk bistand innenfor avgrensede områder. I 1998 fikk 27 000 personer innvilget sine søknader. Dette er et altfor lavt tall. Tidligere høyesterettsjustitiarius omtalte det som et stort problem at så få omfattes av reell fri rettshjelp. Det er jeg hjertens enig i. En ordning som fri rettshjelp bør alltid være under vurdering. Derfor velger Arbeiderpartiet nå å ta nye skritt for å bedre ordningen. Ved forrige revidering valgte vi først og fremst å utvide dekningsområdet for fri rettshjelp. Og i fjor sommer sørget Arbeiderpartiet for å heve inntektsgrensen til 210 000 kr. Men fremdeles mener vi at inntektsgrensen ligger rimelig lavt.

Vi er derfor glad for at vi får flertall i salen her i dag, sammen med Fremskrittspartiet og SV, for at vi nå får økt grensen for å motta fri rettshjelp til 230 000 kr.

Helt til slutt vil jeg på vegne av Arbeiderpartiet ta opp de forslag som Arbeiderpartiet er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Gunn Karin Gjøl har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Trond Helleland (H): Saksordfører Finn Kristian Marthinsen har på en glimrende måte redegjort for regjeringspartienes standpunkt. Jeg vil knytte noen kommentarer utover det.

Det er alltid hyggelig å dele ut gaver, selv om det er lenge til jul – og kanskje enda viktigere her i Stortinget: lenge til høstens budsjettbehandling. Saken i dag har to komponenter: fjerning av egenandelen og heving av inntektsgrensen for å kunne få fri rettshjelp. Det er særlig forslaget om å fjerne egenandelen vi i Høyre reagerer mot.

I debatten om fri rettshjelp 25. mai 2000 uttalte saksordføreren, Ane Sofie Tømmerås, fra Arbeiderpartiet:

«Egenandelen vil først og fremst være et signal til brukerne om at det faktisk koster å benytte seg av rettshjelp, og er et forsøk på å hindre overforbruk fordi man selv til en viss grad blir økonomisk belastet.»

Dette resonnementet kan jeg helt og fullt stille meg bak. Det gjorde også en samlet justiskomite for to år siden. Men noe har skjedd – Arbeiderpartiet er ute av regjeringskontorene, og lysten til å skåre billige poeng, som kan bli dyre penger for staten, er stadig økende.

I debatter utenfor denne sal har Arbeiderpartiets talskvinne, Gunn Karin Gjøl, poengtert at Arbeiderpartiet går inn for dette for å rette opp forskjeller i Norge, for å hjelpe de fattige – noe hun også poengterte i sitt innlegg i stedet.

Det er ifølge Justisdepartementet slik at 2 106 331 innbyggere over 18 år vil komme inn under inntektsgrensen på 250 000 kr, som Arbeiderpartiet og SV foreslår. Denne regjeringen tar Fattig-Norge på alvor, men da må en ikke ty til ytterligheter som å hevde at over halvparten av landets innbyggere er så fattige at de har krav på fri rettshjelp. Hvorfor tar ikke Arbeiderpartiet skrittet fullt ut og foreslår at alle som ikke betaler toppskatt, skal få fri rettshjelp?

Det Regjeringen har gjort i denne saken, er å foreslå en moderat økning i egenandelen for fri rettshjelp, samtidig som det er foreslått betydelige forenklinger i systemet. Dette er i tråd med de anbefalinger en samlet justiskomite gjorde i Innst. S. 181 for 1999-2000, en innstilling som ble behandlet for to år siden.

Etter vår mening har egenandelene en viss preventiv effekt. De kan virke som en terskel som kan hindre unødige gjentatt bruk av ordningen med fri rettshjelp, og samtidig hindre at saker blir mer omfattende enn nødvendig. For å si det enkelt: Nabokrangler bør søkes løst andre steder enn i rettsalen.

Det andre punktet som er oppsiktvekkende med dagens sak, er at flertallet foretar budsjettbehandling midt i året. Det begynner nesten å bli en vane i dette stortinget. Flertallet pålegger Regjeringen å øke inntektsgrensen til 230 000 kr. Arbeiderpartiet og SV foreslår til og med en økning til 250 000 kr. En økning til 230 000 kr vil med samme saksmengde som i dag, koste 28 mill. kr – og forslaget til Arbeiderpartiet og SV vil koste 57 mill. kr –

mer enn i dag. Det er grunn til å legge til at det er med dagens saksmengde. Hvis man får et gratis gode, må man tro at det blir mer etterspurt og at antall rettsaker vil øke – noe Gunn Karin Gjøl håpte ville bli en konsekvens av dette – med de konsekvenser det vil få for andre behov i justissektoren og for domstolskøene.

Regjeringen har fulgt opp det oppdraget det forrige storting gav: forenkling av ordningen med egenandelen. Flertallet svarer med å innføre et nytt prinsipp: fri tilgang til rettshjelp for over halvparten av landets befolkning. Det blir interessant å følge utviklingen i antall nye saker. Det blir interessant å følge med på om lavt prioriterte saker nå blir dyttet inn i rettsystemet og dermed fortrenger viktige saker.

André Kvakkestad (FrP): Fri rettshjelp er for mange viktig for å kunne hevde fundamentale rettigheter. Det hjelper ikke å ha en rett dersom denne ikke kan hevdes eller gjennomføres. At juridiske rettigheter skal begrenses ut fra den enkeltes økonomi, er ikke bare uheldig, men også uakseptabelt for en rettsstat.

Nå er det slik at fri rettshjelp slik den ligger i loven, har begrensninger når det gjelder økonomi, men den har også begrensninger når det gjelder saksområder. Det er altså på saksområder som Stortinget mener er svært viktige, at man skal kunne hevde å få hjelp ved fri rettshjelp. Det er ikke slik komitelederen prøver å få det til å høres ut som, at nabokrangler er saker hvor man kan få fri rettshjelp. Det er altså ikke grensetvister og trær og sol som er spørsmålet i denne saken, men f.eks. barnefordeling og slike ting.

Det som har vært et av de store problemene med egenandelene er at de ofte har kommet som en stor overraskelse på dem som har trodd at de har hatt fri rettshjelp – rundt 25 pst. av kostnadene blir en egenandel. Det er kanskje like greit å innrømme at hvis man forsøker å reklamere med at et land har fri rettshjelp, så bør den vel også være fri.

Det er altså slik at loven eller forskriftene nå opererer med beløpsfikserte inntektsgrenser. Det vil faktisk si at når Regjeringen nå ikke ønsker å justere disse inntektsgrensene, foretar man en inflasjonsmessig nedregulering av hvem tilbudet kan omfatte. Det var jo klart flere som i fjor kunne si at de hadde en inntekt på under 210 000 kr, enn det er i år, etter årets lønnsoppgjør. Og da er det kanskje slik at det mest hensiktsmessige hadde vært at Regjeringen kom med et forslag om at dette blir indeksregulert, f.eks. ved å kople det opp til folketrygdens grunnbeløp.

Et annet viktig poeng i forhold til å regulere denne inntektsgrensen er at forrige gang denne ble regulert var advokatutgifter momsfrie. Nå innførte altså flertallet i forrige periode moms på advokatjenester. For et firma er ikke dette noe problem, der er det moms inn og moms ut, men for den enkelte person, med en ikke altfor god økonomi, vil dette på toppen faktisk være et stort problem. Og da tror jeg vi må innrømme at selv om Fremskrittspartiet ikke var med på denne momsreformen, så ønsker vi i hvert fall ikke å straffe flere enn strengt tatt nødven-

dig. Jeg tror også det er ganske viktig at fattigdomsbekjempelse vel så mye bør bestå i å gi mennesker muligheter til å hevde de rettigheter og muligheter de har, i stedet for å gi dem muligheter og rettigheter de ikke har råd til å benytte seg av, fordi de ikke har økonomi til å hevde dem.

Når nå egenandelene fjernes, ser jeg også muligheten for at man får større bruk av fri rettshjelp, og det er ikke nødvendigvis i seg selv et problem. Det er kanskje også noe av det som er hensikten. Men i en slik situasjon, hvor disse egenandelene forsvinner, vil det nok være viktigere enn tidligere å være oppmerksom på mulig misbruk – og da tenker jeg ikke spesielt på at noen benytter en ekstra mulighet for å gå til sak mot det offentlige. Men vi har hatt enkelte henvendelser der enkelte ser ut til å bruke fri rettshjelp som et middel for å trakassere deler av sine nærområder. Dette er naturligvis et fåtall av særtilfeller, men likevel problematisk for dem som omfattes av det. Det burde kanskje være slik at fylkesmennene er litt mer opptatt av dette når de innvilger fri rettshjelp, og faktisk ser hvor mange saker vedkommende har hatt, og om det har vært ekstremt mange resultater av åpenbart grunnløse krav. Da bør man gå grundigere gjennom dette. Men i det store og hele – for den jevne bruker og for dem som har et behov for fri rettshjelp – vil dette være en stor fordel. Jeg tar derfor opp vårt forslag.

Presidenten: Representanten Kvakkestad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Dette er en fantastisk dag for alle som ellers i framtida ville ha fått sjokk fordi det de trodde var fri rettshjelp, overhodet ikke var fri. Jeg er stolt av å være en av dem som har bidratt til at mennesker som har problemer, skal få gratis hjelp, slik at vi kan få en større grad av likhet i dette landet.

Fra 1. januar 2003 skal egenandelene for fri rettshjelp fjernes helt, og fra denne dato skal alle som har inntekt på inntil 230 000 kr i året, kunne få fri rettshjelp hvis de trenger det. Jeg tror ikke vi kan overvurdere hva dette betyr for vanlige mennesker i Norge som har et rettshjelpsbehov. Neste skritt må bli å få inntektsgrensa opp enda mer, sånn at gjennomsnittsmennesket i dette landet får tilgang til rettsalene dersom man skulle trenge det.

Fra og med neste år vil folk i Norge ha en mye bedre rettsstilling enn i dag. Men det gnager meg å tenke på den jenta som ringte vårt kontor i forrige uke og gråt fordi hun måtte gi fra seg en sak som betydde enormt for henne; hun måtte gi seg fordi hun ikke hadde råd til å forfølge en sak som betydde alt. Det var hjerteskjærende å høre om. For henne er det tross alt en mager trøst å få vite at hun hadde kunnet fortsette saken sin dersom året var 2003. Likevel – kvinner og menn vil i likhet med henne, fra da av både slippe egenandeler og ha større mulighet til å falle inn under inntektsgrensa, og dermed mota gratis rettshjelp.

Dersom ikke Arbeiderpartiet, SV og Fremskrittspartiet hadde funnet hverandre i denne saken kunne resultatet vært et helt annet. Opplegget fra Regjeringa er etter

mitt syn fryktelig dårlig. Jeg mener det vil kunne føre til en større ulikhet for loven enn det vi ser i dag. Jeg skjønner ikke hvordan Regjeringa kunne gå inn for en ordning hvor advokatene skulle stå for innkrevingen av egenandeler, når så mange høringsinstanser advarte mot det og sa at det bare ville føre til én ting: at færre advokater ville ta på seg fri rettshjelpssaker – altså mindre likhet for loven. Men jeg tror ikke at jeg skal bruke tida mi på dette scenarioet, når vi tross alt har fått på plass et flertall som sikrer at det motsatte vil skje.

Jeg er glad for at vi tre partiene er enige om at Regjeringa må vurdere hvorvidt man skal motta fri rettshjelp i barnefordelingssaker, siden dagens ordning åpenbart er urimelig – spesielt fordi mange fedre som ellers kunne ha blitt vurdert som de beste omsorgspersonene, har måttet gi seg av økonomiske årsaker. Jeg er glad for at dette skal vurderes – og ikke vedtas nå. Jeg mener at så dyptgripende endringer må ut på høring før de gjennomføres, og at vi tross alt må føle såpass ansvar for det vi gjør, at vi kvalitetssikrer eventuelle vedtak først. Her er det faktisk barn som skal ivaretas, ikke mødre eller fedre.

Slik sett er det like viktig at vi får gjennomslag for at Regjeringa nå må fremme konkrete forslag for å få til en bedre tvisteløsning i barnefordelingssaker – med utgangspunkt i det såkalte Barneprosessutvalgets innstilling fra 1998. At flertallet samtidig slår fast at barnefordelingssaker ideelt sett ikke egner seg i retten, er et viktig signal.

Avslutningsvis vil jeg gi følgende utfordringer til regjeringspartiene: De har sagt – i hvert fall i en debatt med meg på P3 forrige mandag – at de ikke ønsker å fjerne egenandelene fordi de heller vil prioritere å heve inntektsgrensa i fri rettshjelpssaker. Hvordan kan det da ha seg at de stemmer mot forslaget om å heve denne grensa til 230 000 kr? Og så kommer det plutselig fram – fra representanten Helleland – at de mener at det er for mange som faller inn under fri rettshjelpsordninga. Da skjønner jeg ikke stort. Dette er jo en smule schizofrent. For folk flest må dette være helt håpløst å forholde seg til.

Regjeringspartiene har også sagt at en fjerning av egenandelen vil føre til at folk nærmest vil storme til rettssalene – for å bruke mine egne ord. Hvordan forholder de seg i så fall til det faktum at det blant ubemidlede mennesker i Norge er et underforbruk av de rettighetene de ellers har krav på? Jeg håper at regjeringspartiene vil gi meg svar på de to spørsmålene.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet har ikkje medlemmer i justiskomiteen denne perioden – difor eit innlegg frå meg for å klargjera synet vårt.

Vi er samde med Regjeringa i at det er behov for ei forenkling og ei forbetring når det gjeld ordninga med fri rettshjelp. Men Senterpartiet hadde gjerne sett at Regjeringa hadde gått noko lenger når dei no foreslår endringar. Vi registrerer at òg eit fleirtal i komiteen har ei slik oppfatning, og vi deler fleirtalet si vurdering; at ordninga med fri rettshjelp skal vera reservert visse sakstypar, og at det er inntekts- og formuenivået som skal setja grenser for kven som kjem inn under rettshjelpsordninga. Vi støt-

tar også forslaget om å fjerna eigendelane frå 1. januar 2003.

Eg er samd med den førre talaren, som sa at barnefordelingssaker eigentleg ikkje eignar seg i rettsapparatet. Dessverre er det slik at ein del saker av denne typen hamnar der. Vi synest det er bra at det er føreslått ei nærmare utgreiing av kvar inntektsgrensene skal gå i barnefordelingssaker – vurderer høgare grenser – og vi kjem til å sjå nærmare på det spørsmålet i neste omgang.

Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti har eit forslag om å heva inntektsgrensene til 250 000 kr, slik det går fram av innstillinga. Eg ser at det her er eit forslag om å heva inntektsgrensene til 230 000 kr, som kan sjå ut til å få fleirtal. Senterpartiet kjem til å støtta det.

Vidare i høve til innstillinga kjem vi til å røysta mot forslag nr. 1 og mot forslag nr. 2, men for forslag nr. 3 – dersom det er framsett – og i alle fall for forslag nr. 4 og for innstillinga elles.

Statsråd Odd Einar Dørum: I rettshjelpsmeldingen som regjeringa Bondevik I la fram i 1999, ble det lagt vekt på å utforme en enhetlig, langsiktig og forutsigbar rettshjelpspolitik. Da Stortinget behandlet meldingen våren 2000, var jeg glad for å kunne konstatere at Stortinget i det alt vesentlige sluttet seg til hovedkonklusjonene i meldingen. Ett av hovedpunktene var en gjennomgripende reform av egenandelsordningen.

Et flertall i komiteen bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og SV går nå inn for å gjøre fri rettshjelp helt gratis ved å fjerne egenandelene. Jeg vil benytte anledningen til å påpeke at forslaget som er inntatt i proposisjonen, er i det vesentlige bygd på det høringsbrevet som Justisdepartementet sendte ut i fjor, under Hanne Harlem som justisminister. Høringsuttalelsene støttet for en stor del hovedtrekkene i forslaget. De aller fleste høringsinstanser aksepterte at man skal ha en eller annen form for egenandel.

Flertallets forslag skaper etter min mening et betydelig skille mellom dem som kvalifiserer til fri rettshjelp, og dem som ikke gjør det. De som får fri rettshjelp, blir svært privilegert. De får full advokatbistand helt gratis, mens de som ikke kommer inn under lov om fri rettshjelp, må betale alt selv.

Det har til nå vært bred politisk enighet om at egenandeler har en todelt funksjon. De er ikke bare en kilde til finansiering, men de eksisterer også ut fra en preventiv tankegang: Vi må også være klar over at fri rettshjelp uten egenandeler kan virke prosessdrivende. Med dagens situasjon i domstolene, hvor den økte saksmengden de senere år har bydd på vesentlige utfordringer, vil dette vedtaket kunne medføre en betydelig merbelastning. Men Stortingets komiteinnstilling er klar.

Proposisjonen omhandler kun egenandelsordningen. Flertallet har imidlertid foreslått også andre betydelige endringer i rettshjelpsordningen. Arbeiderpartiet og SV vil heve inntektsgrensen til 250 000 kr fra 1. januar 2003. Fremskrittspartiet vil heve grensen til 230 000 kr. Inntektsgrensene for fri rettshjelp ble hevet betydelig 1. juli i fjor.

(Statsråd Dørum)

Endringene i rettshjelpsordningen som Stortinget i dag vedtar, skjer uten nærmere utredning eller konsekvensanalyse på viktige punkter. Kostnader og finansiering er ikke drøftet. Når det gjelder økning av inntektsgrensene, kan komiteen bygge på mitt brev av 23. mai i år, hvor jeg opplyste hva det vil koste å heve inntektsgrensene basert på opplysninger fra Statistisk sentralbyrå. En økning av inntektsgrensene med 20 000 kr vil koste anslagsvis 28 mill. kr. Slike opplysninger er ikke etterspurt i forhold til å fjerne egenandelene.

Bortfallet av egenandelsinntektene er for i år beregnet til snaut 25 mill. kr. Men hva fjerning av egenandelene vil ha å si for etterspørselen etter fri rettshjelp, er svært usikkert. Departementet har gjort beregninger som – med alle mulige forbehold – indikerer at etterspørselsøkningen etter fri rettshjelp vil bli betydelig når egenandelene fjernes, og at vi snakker om kostnader i størrelsesorden 30-40 mill. kr pr. år. Jeg konstaterer at Stortingets vedtak i dag vil påføre justisbudsjettet betydelige merkostnader som Stortinget ikke har bevilget. Stortinget har valgt å foreta endringene i rettshjelpsordningen utenfor den ordinære budsjettprosessen. Med de antatt store innvirkningene dette vedtaket vil ha på justissektorens budsjett, må jeg naturlig nok komme tilbake til de økonomiske sidene i de rette sammenhenger.

Når det gjelder punkt C i vedtaket i innstillingen, om barnefordelingssaker, vil dette selvfølgelig bli fulgt opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunn Karin Gjul (A): Jeg registrerer at statsråden – i likhet med representanten Helleland – er livredd for at det å fjerne egenandeler «kan virke prosessdrivende», som han sier. Det vil si det samme som representanten Helleland uttrykte litt mer folkelig, at folk nå vil storme til domstolene fordi man fjerner egenandelene. Det tror jeg er helt feil. Bakgrunnen for det er at veldig mange av dem som i dag benytter seg av ordningen, er i det hele tatt ikke klar over at det foreligger egenandeler på fri rettshjelp. Det kommer faktisk som et sjokk på dem den dagen saken er over og de får regningen på bordet.

For det andre er det faktisk slik at det er de med de laveste inntektene som bruker og beslaglegger domstolene minst, mens det er de ressurssterke i samfunnet som legger mest beslag på domstolene. Og det er de med de laveste inntektene som kjenner sine rettigheter minst, og som har størst behov for å få kjempet fram sine rettigheter med tanke på at de skal få utjevnet de ulikhetene som fins i samfunnet.

Jeg registrerer at statsråden også er bekymret for økonomien knyttet til de forslagene som flertallet nå har fremmet. Flertallet har sendt brev med spørsmål til departementet, og har fått klare svar på hva dette vil koste. Mens Regjeringen velger å gi skattelette i titusenkronersklassen til dem som har aller mest, ønsker flertallet, nå når vi har fått økt utbytte av handlingsregelen, å bruke disse pengene bl.a. på fri rettshjelp og til å heve inntekts-

satsen, slik at de som har de laveste inntektene i dag, får muligheten til å få fri rettshjelp.

Helt til slutt har jeg lyst til å utfordre statsråden, for han snakker veldig klart om at det nå kommer til å bli et enda større skille mellom de som får, og de som ikke får, og han nevner spesielt dette med barnefordelingssaker. Jeg har lyst til å utfordre statsråden på om han er enig med flertallet i at vi er nødt til å gjøre et skille der, slik at vi ikke kommer i en situasjon hvor far ikke får fri rettshjelp i barnefordelingssaker, mens mor får det, og at det i hvert fall kan være prosessdrivende for den parten som får fri rettshjelp.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er selvfølgelig enig i at rettshjelpsordningen skal virke sosialt. Det var også derfor jeg fremmet en sak om dette som i sin tid, våren 2000, ble behandlet i Stortinget. Man kunne gjort mange vurderinger om hva som ville vært det mest sosiale. Komiteen har f.eks. ikke valgt å gå inn på en drøfting av hvilke sakstyper som da ville være de mest naturlige. Men jeg tar til etterretning at man har gjort det man har gjort.

Når det gjelder barnefordelingssaker, nevnte jeg ikke noe annet enn at jeg selvfølgelig vil følge opp det som ligger i punkt C i vedtaket i innstillingen.

Det at jeg har tatt opp prosessiden ved det, er fordi komiteen i andre sammenhenger, og helt uavhengig av at man vil være rettferdig mot dem som lite har, er opptatt av prosessiden i domstolene, at dette skal utvikle seg på en måte som ikke presser domstolene mest mulig. Det var derfor jeg nevnte det, for det er et poeng som hører med. Så antar jeg at flertallet har avveid det poenget.

Når det gjelder spørsmålet om penger, tok jeg det utelukkende opp fordi man i praksis går inn i en budsjettbehandling i en situasjon hvor det ikke skal behandles et budsjett. Det synes jeg at jeg som regjeringsmedlem faktisk er nødt til å peke på. Det ville enhver representant som sitter i regjeringsposisjon, ha gjort. Det var derfor jeg også tillot meg å konstatere at jeg ikke har gjort noe annet enn å følge opp tidligere justisminister Hanne Harlems forslag. Men jeg tar til etterretning at Arbeiderpartiet i opposisjon har en annen holdning enn det Hanne Harlem hadde i sin tid, og som hun hadde støtte for da hun var justisminister.

André Kvakkestad (FrP): Først vil jeg bemerke at ikrafttredelse er satt til 1. januar 2003, slik at man ikke har noen ekstraordinær budsjettforhandling nå, men at Regjeringen naturligvis får lov til å legge dette inn i sitt budsjett på vanlig måte.

En annen sak som statsråden tok opp, var at det nå blir stor forskjell på den som faller inn under regelen om fri rettshjelp, og dem som faller utenfor regelen om fri rettshjelp. Spesielt problematisk fra Fremskrittpartiets ståsted er samværssaker, som er vanskelige saker, ikke minst på det personlige plan. Da er det spesielt viktig at alle parter føler at de har fått en real og god behandling av sin sak hvis de dessverre havner i en rettstvist. Jeg er helt enig i at der hører slike saker i utgangspunktet ikke

hjemme, men hvis de nå engang havner der, må man ivareta dem på en god måte.

Når statsråden ser denne store forskjellen mellom dem som akkurat faller innenfor, og dem som akkurat faller utenfor, vil jeg spørre om statsråden kan se på muligheten for, i den utstrekning den ene part i en slik konflikt får fri rettshjelp, at den andre part, med eventuelt visse begrensninger også bør falle inn under reglene om fri rettshjelp, eller om statsråden eventuelt ønsker å ta samværsakene ut av den delen som omfattes av inntektsbegrensning.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er meget som kunne vært vurdert hvis komiteen f.eks. hadde bedt om en allminnelig sak om rettshjelpsordningene. Nå har man ikke valgt den arbeidsformen, og da vil jeg heller ikke gå inn på – skal vi si – fristil når det gjelder å vurdere enkelte forslag fra talerstolen. Jeg skal forholde meg til de forslag som Odelstinget tar opp og vedtar, og ett av dem har et punkt C. Så har jeg merket meg representanten Kvakkestads spørsmål – for å si det på den måten.

Når det gjelder at dette først skal tre i kraft fra 1. januar neste år, er det riktig. Men det man da gjør, er å innføre den budsjettpraksis i Stortinget at man forholder seg til senere års budsjetter før disse budsjettene foreligger. Og det var ikke noe annet jeg sa i forbindelse med innlegget mitt enn at det faktisk var det man gjorde. Det er faktisk ubestridelig at man gjør det. Så får Stortinget tenke over om det er den måten man vil gjøre det på, eller ikke. Her har flertallet bestemt seg for at de vil gjøre det på den måten. Det er da faktisk min plikt som statsråd å si at jeg er nødt til å komme tilbake til de økonomiske sidene, og det vil jeg selvfølgelig gjøre.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg har flere spørsmål. Det ene går på forslaget som lå fra Regjeringa om innkreving og beregning av egenandelene. Blant annet advarte Advokatforeningen, Juss-Buss og andre veldig sterkt mot en slik ordning, fordi loven om fri rettshjelp er veldig vanskelig tilgjengelig. I tillegg ville dette innebære et betydelig merarbeid og en usikkerhet i forhold til inndringa, om man faktisk får inn igjen de pengene som man har krav på. Etter statsrådets syn vil dette medføre en større ulikhet for loven enn det vi har. Jeg lurer på om justisministeren i det hele tatt har tenkt på om det kunne bli resultatet av denne endringa.

Så skal jeg stille det spørsmålet som jeg i og for seg tok opp i stad, for jeg er ikke helt sikker på om jeg kommer til å få svar hvis jeg ikke stiller det direkte nå. Det går på at i en debatt på NRK Petre forrige mandag mellom meg og representanten Hofstad sa representanten Hofstad at Regjeringa ikke ønsker å fjerne egenandelene fordi man heller vil prioritere å heve inntektsgrensa i saker om fri rettshjelp. Er det slik å forstå at man på sikt har det som et mål? I så fall lurer jeg på om justisministeren deler representanten Hellelands bekymring for at det da vil bli altfor mange mennesker som faller inn under denne ordninga. Dette blir i så fall litt vanskelig å fatte for oss andre dødelige.

Det har også blitt sagt at en fjerning av egenandelene vil føre til at folk vil renne ned rettssalene. Men når det er et underforbruk blant ubemidlede mennesker i Norge, hvordan kan det ha seg at man ikke har gjort mer for å gi folk de rettighetene de egentlig har krav på, men som de ikke benytter seg av?

Statsråd Odd Einar Dørum: For å være veldig klar og direkte: Opposisjonen benytter seg av det privilegium at den vedtar noe på vegne av Regjeringen uten at opposisjonen er ansvarlig for noe budsjett. Det har den lov til å gjøre.

I ett av punktene, som er helt klart og som er saken i dag, som er en lovendring, forholder man seg til akkurat lovendringen. Men inntektsgrensene er ikke en del av saken i dag. Det hadde selvfølgelig vært fullt mulig å få fram et bredt arbeid om hvordan rettshjelpsordningen fungerer, om hva som ville vært det mest effektive, om hva som ville vært det mest virkningsfulle. Nå velger opposisjonen å ikke gjøre det slik, og det er da Stortinget som uttrykker sitt syn gjennom votering. Slik er det. Jeg vil ikke nå gå inn på og si hva man ville gjort gitt det ene eller det andre, annet enn å si at jeg er veldig klar over at vi i Norge har valgt en rettshjelpsordning som har avgrenset seg fra de andre nordiske land ved at vi har valgt at noen – ikke et flertall av befolkningen – skal få skikkelig mye, mens resten ikke får. Jeg tror i sum at det er en riktig holdning. Jeg kunne gjerne tatt en diskusjon om hva som skulle vært på innsiden av systemet, men det er ikke tid og stunder til å gå inn på det, og jeg vil derfor heller ikke kommentere det.

Det er slik i enhver budsjettprosess at forskjellige hensyn avveies mot hverandre. Det er de spørsmål som vi får komme tilbake til. Men når det gjelder spørsmålet om prosessrisikoen, har jeg selvfølgelig ingen angst for at dårlig stilte mennesker skal bruke rettsmidler. Det har jeg tatt til orde for før at de bør kunne gjøre. Men det jeg er opptatt av, og som jeg faktisk var opptatt av da jeg nå fremmet forslaget, var at jeg med en egenandel mente at dette ville forenkle. Jeg hadde i hvert fall ikke til hensikt å gjøre det vanskeligere for noen å få tilgang til rettsmidlene. Det har aldri vært min hensikt. Så får det være en åpen debatt om hvordan virkningene av forslaget kan bli.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De etterfølgende talere har en taletid på inntil 3 minutter.

Knut Storberget (A): Hvis det er slik at man ikke har til hensikt å gjøre det vanskeligere for noen, har jeg problemer med å forstå at sjølve lovforslaget og sjølve rettshjelpsordninga og egenandelsordninga skulle ha noen preventiv effekt. Det må jo være nettopp det som ligger i at det har en preventiv effekt, at det blir noe vanskeligere. Og det blir faktisk dyrere.

Jeg har stusset lenge over at regjeringspartiene ikke nå griper sjansen til for så vidt for sin første sak å få til både regelforenkling, avbyråkratisering, opprydning i egenandelsjungelen og det å gjøre det lettere for de svakeste.

Dette var jo fyndordene i valgkampen, og det er jo det mange valgforskere mener at disse partiene vant valget på.

Her har vi muligheter til å slå tre fluer i en smekk, og det er flere av partiene som er representert i denne sal, som mener at utingene faktisk har gått såpass langt at det er på tide å skjerpe seg på mange felt. Men jeg forstår hvorfor man ikke griper til denne ordninga når jeg hører komiteleder Trond Helleland på talerstolen her i dag. Det er mildest talt rystende å sitte og høre på at denne lovendringen skulle innebære fri tilgang til rettshjelp for halvparten av befolkningen. Og så nevner man nabosaker som eksempel. Hvor feil kan man ta?

Det som er kjennetegnet for rettshjelpsloven, er at den er svært begrenset på noen saklige felter. Og det er jo særlig barnefordelingsproblematikken som går igjen. Det er der vi finner dem som har minst ressurser, men som overhodet ikke har noe behov for å få noen incitamenter på at man ikke skal føre sin sak.

Heldigvis åpner vi nå for at man nettopp får bedre mulighet til å føre sin sak, særlig på barnefordelingens område. Det bør gjelde både menn og kvinner i saker der man står absolutt fastlåst og har behov for å få en avklaring i forhold til et svært vanskelig spørsmål. Da hjelper det ikke å gå rundt og si at man har rett, når man ikke får rett.

Her syns jeg nok at regjeringspartiene burde ha gått dypere inn i sin argumentasjon før de går til Stortinget og serverer det jeg nærmest oppfatter som en helt klar feilbeskrivelse av dagens rettshjelpsordning. Her blir det nå en ordning som innebærer at man får en betydelig enklere administrasjon av det hele. I forhold til det disse egenandelene innebærer, er dette et proveny som etter mitt skjønn må være svært lavt, og som skulle bidra til at man raskt kunne komme til å avbyråkratisere dette. Og så bidrar det faktisk til å løfte dem som har det verst – de som står i en veldig vanskelig situasjon utover det å ha en vanskelig økonomi, nemlig de som er tvunget til å gå til retten for å løse et av sine viktigste problemer – som oftest barnefordeling. Dette er derfor et skritt framover for dem av oss som ønsker å gjøre det lettere å bekjempe forskjeller.

Trond Helleland (H): Det er sterke ord som suser gjennom salen.

Thorkildsen fra SV beskylder Høyre for schizofreni, uten at presidenten bemerket det. Representanten Storberget er rystet. Det han er rystet over, er svar på en forespørsel som Storberget og Arbeiderpartiet selv sendte til Regjeringen og Justisdepartementet, der de bad om svar på hvor mange personer som ville bli omfattet av de utvidede inntektsgrensene. Jeg kan sitere, akkurat som jeg gjorde i innlegget mitt: Med en økning på 40 000 kr, som Arbeiderpartiet foreslår, fra 210 000 kr til 250 000 kr, står det i departementets brev at det vil

«koste ca 57 275 000 kroner og vil medføre at ytterligere 101 505 personer vil komme inn under inntektsgrensene. Omtrent 62,2% eller 2 106 331 av landets personer over 18 år kommer da inn under inntektsgrensene».

Hva som er så rystende med den opplysningen, vet ikke jeg, men jeg konstaterer at det er 62 pst. av landets voksne befolkning som da kommer inn under inntektsgrensene. Da må jeg si at hvis man skal ha et målrettet tiltak som skulle treffe dem som trenger det aller mest, må vel dette være århundrets bomskudd!

Storberget har svingt seg fra talerstolen og påpekt at man her hadde muligheten til å gjøre både det ene og det andre. Det Regjeringen gjorde i god tro, var å følge opp forslaget fra Hanne Harlem, den forrige justisministeren i dette landet. Odd Einar Dørum fulgte opp en enstemmig justiskomite i Stortinget, der Arbeiderpartiet påpekte sterkt at egenandelene hadde en preventiv effekt og burde videreføres.

Så til schizofrenien: Det er ingen form for schizofreni knyttet til dette. Det vi har sagt klart, og jeg har uttalt flere ganger, er at det som er et viktig virkemiddel når det gjelder fri rettshjelp, er å vurdere inntektsgrensene fortløpende, spesielt etter momsreformen. Det har jeg uttalt, og det står jeg ved. Men hvis man kombinerer det med å fjerne alle egenandeler, blir det Ole Brumm-politikk. Da blir det: Ja takk, begge deler. De problemene som oppstår i forhold til det som flertallet nå er bekymret for, er jo at den ene part i – la oss si – en barnefordelingssak, som kanskje kommer rett over inntektsgrensen, vil få fulle kostnader, mens den som kommer rett under, vil ha fri rettshjelp «all the way». Derfor synes jeg dette blir budsjettbehandling i en odelstingssak. Det blir feil disponering innenfor Justisdepartementets budsjett.

Justisministeren er en rolig mann og svinger seg ikke til de store høyder her. Men jeg må si at dette er dårlig håndverk fra flertallet. Dette skal vi slite med når vi skal prioritere på justissektoren framover.

André Kvakkestad (FrP): Statsråden skilte på tappen av sin svarreplik til representanten Thorkildsen mellom lovendringen på den ene siden og de andre vedtakene på den andre siden. I den sammenheng forstod jeg ham slik at beløpsreguleringen ikke var foretatt i lovforslags form, hvilket er korrekt, selv om det i utgangspunktet kunne vært utformet slik.

Når statsråden sa at han ønsket å komme tilbake til Stortinget med det økonomiske aspektet rundt dette, som ikke hadde direkte med lovteksten å gjøre, er i og for seg spørsmålet: Vil statsråden følge opp forslaget – hvis det nå får flertall i Stortinget – hvor det står:

«Stortinget ber Regjeringen heve inntektsgrensene for å motta fri rettshjelp til 230 000 kr fra 1. januar 2003.»

Eller vil han komme tilbake uten å følge opp dette vedtaket?

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg synes også det er rart at man våger å bruke så kraftige uttrykk om det som Regjeringen har gjort og det som mindretallet går for. Det er nemlig det som ble initiert av saksordføreren forrige gang dette var oppe, av Arbeiderpartiets talskvinne i den saken, Ane Sofie Tømmerås. Da er det underlig å ikke merke noen form for at man går i seg selv og sier:

Ja, vi har snudd trill rundt i forhold til det signalet vi i en enstemmig komite var med på å gi til departementet, om hva slags opplysninger vi ønsket man skulle komme tilbake til Stortinget med, hva slags forslag man skulle komme med. Jeg synes det er underlig at det skal være så enkelt å snu ryggen til sin egen fortid.

Så blir det påpekt at dette handler om å gi folk de rettigheter de har, men ikke benytter seg av. Ja, det er en god ting å gi folk de rettigheter de har, men ikke benytter seg av – å hjelpe folk til å se hva slags behov de har, hvilken rett de har til hjelp, og eventuelt hva slags mulighet de har for å kunne vinne fram i et rettssystem. Men nettopp av den grunn tillot jeg meg i min innledning å sitere fra det justiskomiteen fikk vedtatt i Stortinget i forrige periode. Der tok vi nettopp opp dette og sa at det skal være mulighet for folk å kunne komme til en gratis konsultasjon, slik at man kan få klargjort hva slags rettigheter man har, hva slags muligheter man har for å nå fram, og hva man vil anbefale dem å gjøre. Vi har åpnet for ordninger som skal gi den enkelte person kunnskap om sin situasjon. Samtidig ønsker vi – som Arbeiderpartiet også ønsket det helt til de måtte ut av regjeringskontorene – å ha en egenandel som ikke skulle være en hindring for at folks legitime rettigheter skulle iverksettes, men for at vi ikke skulle få rettssystemet bombardert av saker som det i utgangspunktet var unødvendig å belaste det med. Det er det som ligger i dette, ikke at man skal frata folk deres legitime rettigheter.

Jeg tror ikke noen partier i denne salen er interessert i å frata folk deres rettigheter, men det er måten man ser det på, og måten man sier det på. Og så er det også noe med hukommelsen – noen lider i dette tilfellet av en fremskredet hukommelsessvikt.

Gunn Karin Gjul (A): Representanten Marthinsen etterlyste en form for ydmykhet fra flertallet i denne sal, og at vi burde gå i oss sjøl. Det kunne nesten oppfattes som om han bad oss om å krype til korset og erkjenne at vi har snudd.

Poenget er at statsråden har lagt fram en glimrende evaluering av rettshjelpsordningen, som dokumenterer at det å ha en egenandel ikke har noen spesielt stor virkning. I den evalueringen han har lagt fram nå, kan vi se at staten har små inntekter av ordningen. Totalt sett har det kommet inn 14-15 mill. kr årlig på egenandelene, mens det har kostet 5-6 mill. kr å kreve dem inn. I tillegg vet vi at anslaget fra departementet har vært på over 20 mill. kr, mens man kun har fått inn ca. halvparten av det man har krevd inn.

Det dette viser, er at rettshjelpsordningen og egenandelene rammer dem som har minst. Det forteller oss at når man kun får inn halvparten av anslaget, er det fordi det er de som har minst og som ikke har råd til å betale egenandeler, som blir rammet. For Arbeiderpartiet er det utrolig viktig at vi har en rettshjelpsordning som gjør at de som har størst behov for å få prøvd saken sin for domstolen, også har råd til å føre saken. Hvis vi ikke fjerner egenandelene, hadde vi fått en situasjon hvor vi hadde begrenset folks muligheter innenfor domstolene.

Representanten Marthinsen mener at vi bør gå i oss sjølv. Ja, vi har gått i oss sjøl og erkjent at det beste sosiale tiltaket vi kan gjøre her og nå for å bedre rettshjelpsordningen, er å fjerne egenandelene.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten Kvakkestad spurte om jeg skjelnnet mellom at noe var lovforslag og noe var andre forslag. Nei, det gjør jeg ikke. Det jeg sa, var to ting, nemlig at det er lagt fram et lovforslagsdokument, og jeg konstaterte at komiteen ved den anledning også hadde tatt opp andre spørsmål enn de som knytter seg til lovforslaget. Det var det jeg mente å gi uttrykk for, og ikke noe annet. De forslagene som er framlagt, er framlagt.

Videre sa jeg at komiteen ikke har etterspurt økonomiske forhold i forbindelse med det å fjerne egenandelene, men den har gjort det når det gjelder å heve taket, og det er blitt sitert av flere talere tidligere.

Så sa jeg at det å se på hva det kan bety – summen av dette – er det min plikt å komme tilbake til i den naturlige sammenheng, nemlig i økonomisk sammenheng i forbindelse med budsjettet. Det var det jeg sa i innlegget, og det gjentar jeg selvfølgelig gjerne her.

Knut Storberget (A): Nå har vi vel snart vært innom i hvert fall alle psykiske diagnoser i denne debatten, så jeg skal ikke begi meg videre inn på det.

Men så til representanten Marthinsen: Han har nå henvist til tidligere komiteebeslutninger og til representanten Tømmerås, og så vidt jeg vet, også til andre, som om det skulle være fra 1. Mosebok. Det er grunn til å la tankene gå til den debatten vi hadde i forrige uke vedrørende kriminalomsorgen, hvor den samme representanten tok undertegnede og mente det ikke var noen grunn til å henge seg opp i tidligere uttalelser, utsagn og linjer i politikken. Skulle vi ikke glede oss litt over framtiden, var omkvedet. Og jeg vil replisere det samme: Kan vi ikke også nå glede oss litt over framtida? Kan vi ikke glede oss over at det tross alt er noen i denne salen som ser at ting utvikler seg – både pengemengden inn i statsbudsjettet, situasjonen med hensyn til kartleggingen av hvem som har det aller verst, og for så vidt også at man oppdager at Regjeringa ønsker å fremme en sak her i Stortinget for å gjøre noe med organiseringen av egenandelene? Da er det naturlig at man reiser spørsmålet: Er det nødvendig å ha egenandelene? Når provenyet er såpass lavt, syns jeg det er en prisverdig snuoperasjon – i den grad det er en snuoperasjon!

Politikken er dynamisk, den utvikler seg, og det er mange forhold som spiller inn. Jeg må si at den debatten vi hadde i valgkampen om hvem som har det verst i samfunnet, burde være en kime til oss alle til kanskje å forlate debatter om hva vi – i alle partier – har sagt tidligere, og først og fremst ta hensyn til dem som har det verst.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Nå var nok konteksten i forrige uke, og det vi da snakket om, en ganske annen enn den som er i dag. Og hvorvidt vi befinner oss i 1. Mosebok, i den gamle pakt, eller om vi har beveget

oss over i den nye pakt, hvor frelsen er et sentralt element, skal ikke jeg påta meg å være en teologisk utlegger av fra *denne* talerstol. Men jeg kan på privat basis gjerne bidra sammen med representanten Storberget når det gjelder disse problemstillingene.

Jeg er klar over at det er viktig å se framover, og jeg er selvfølgelig opptatt av det. Både Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene er opptatt av å se framover. Men dette har noe å gjøre med en form for ryddighet, som vi forventer at også Arbeiderpartiet bidrar med. Det som ble lagt fram, er faktisk mer eller mindre blitt gjort til en budsjettsak i denne sammenhengen.

Jeg konstaterte i mitt første innlegg at vi i denne saken er i mindretall, og jeg har akseptert at vi er det. Men samtidig har jeg også konstatert at både representanten Storberget og representanten Gjøl har gitt klart og tydelig uttrykk for at de har snudd. De har en helt annen holdning til denne problemstillingen i denne debatten enn de hadde i debatten for snau to år siden. Og det er en grei sak, det er bare greit å få det konstatert. Arbeiderpartiet har snudd, og følgene av det er at vi har fått en budsjettdebatt midt sesjonen – i Odelstinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 384)

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal så votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Knut Storberget på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti satt fram det forslaget som er inntatt i innstillingen, forslag nr. 1.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Alminnelig virkeområde

Loven gjelder forbrukerkjøp, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.

Med forbrukerkjøp menes salg av ting til en forbruker når selgeren eller selgerens representant opptrer i næringsvirksomhet.

Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Representant som opptrer i næringsvirksomhet er solidarisk ansvarlig med selgeren for dennes forpliktelser dersom ikke forbrukeren blir gjort uttrykkelig oppmerksom på at representanten bare opptrer som mellommann og ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren. Ansvarer gjelder ikke når selgeren selv opptrer i næringsvirksomhet.

Loven gjelder bytte av ting så langt den passer.

Presidenten: Til tredje ledd foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet. Som forbruker regnes også en sammenslutning som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, forutsatt at avtalen skal tjene medlemmenes personlige formål.»

Senterpartiet har varslet at de støtter dette forslaget.

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de går mot komiteens innstilling til fjerde ledd.

Det voteres først alternativt mellom innstillingen til tredje ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til tredje ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte 42 representanter for innstillingen og 31 representanter for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 14.47.13)

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (fra salen): Eg stemte feil.

Hans Kristian Hognes (H) (fra salen): Jeg stemte også feil.

Presidenten: Da tar vi voteringen opp igjen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til tredje ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 42 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.47.50)

Presidenten: Så voteres over fjerde ledd.

Her har Høyre og Kristelig Folkeparti varslet at de går imot.

André Kvakkestad (FrP) (fra salen): Kunne presidenten gjenta voteringstemaet?

Presidenten: Vi skal altså votere over fjerde ledd, og her har Høyre og Kristelig Folkeparti markert at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 44 mot 31 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.48.49)

Presidenten: Det voteres over paragrafens øvrige ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 2 Lovens anvendelse i noen særlige forhold

Loven gjelder for

- a) bestilling av ting som skal tilvirkes (tilvirkningskjøp)
- b) levering av vann
- c) kjøp av fordringer eller rettigheter.
Loven gjelder ikke for
 - a) kjøp av fast eiendom
 - b) avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom
 - c) levering av elektrisk strøm
 - d) avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre et arbeid eller annen tjeneste, dersom dette utgjør den overveiende del av hans eller hennes forpliktelser.

§ 3 Ufravikelighet. Lovvalg

Det kan ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for forbrukeren enn det som følger av loven her.

Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kjøpsavtale som har nær tilknytning til EØS-statens territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere beskyttelse enn etter loven her.

§ 4 Risikoen for sending av meldinger

Dersom en part gir melding i samsvar med loven og sender den på en måte som er forsvarlig etter forholdene, og ikke annet fremgår, kan avsenderen gjøre gjeldende at meldingen er gitt i tide, selv om det oppstår forsinkelse eller feil under fremsendingen eller meldingen ikke når frem til den andre parten.

Kapittel 2 Leveringen mv.

§ 5 Leveringsstedet

Tingen skal holdes klar for henting på det stedet der selgeren hadde sitt forretningssted da kjøpet ble inngått. Hvis kjøpet ble inngått uten tilknytning til selgerens forretningssted, skal tingen leveres hos forbrukeren.

Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått.

Partene kan avtale et annet leveringssted.

§ 6 Leveringstiden

Tingen skal leveres innen rimelig tid etter kjøpet, hvis ikke noe annet er avtalt.

Er det avtalt et tidsrom for levering, har selgeren rett til å velge tidspunktet om forholdene ikke viser at valget er forbrukerens.

Har selgeren ved hentekjøp rett til å velge tidspunktet for levering, skal han eller hun i tide gi forbrukeren melding om når tingen kan hentes.

§ 7 Leveringen

Levering skjer når tingen overtas av forbrukeren.

§ 8 Tilleggsplikter ved sendekjøp

Skal selgeren sørge for at tingen blir sendt, plikter han eller hun å inngå de avtaler som trengs for å få tingen transportert til bestemmelsesstedet på egnet måte og på vanlige vilkår for slik transport.

Skal ikke selgeren tegne transportforsikring for tingen, må han eller hun når forbrukeren ber om det, gi de opplysninger som forbrukeren trenger for å kunne tegne forsikring.

Dersom selgeren leverer tingen til en fraktfører uten at det ved merking, i transportdokument eller på annen måte tydelig fremgår at den skal til forbrukeren, må selgeren gi forbrukeren slik melding som gjør det klart hva forbrukeren skal motta.

§ 9 Selgerens tilbakeholdsrett

Selgeren har ikke plikt til å overgi tingen, overlevere dokument, eller på annen måte overføre rådigheten over tingen, uten at kjøpesummen betales samtidig. Dette gjelder likevel ikke hvis selgeren har gitt forbrukeren kreditt.

Skal selgeren sende tingen til et annet sted, kan han eller hun likevel ikke la være å sende den, men selgeren kan hindre at forbrukeren får rådigheten før kjøpesummen betales.

§ 10 Ansvar for kostnader

Selgeren bærer kostnadene med tingen til den er levert. Denne paragrafen gjelder ikke kostnader ved at leveringen blir forsinket som følge av forhold på forbrukerens side.

Når tingen skal sendes til forbrukeren, kan det avtales at kostnader som følger av sendingen, skal betales av forbrukeren i tillegg til kjøpesummen.

§ 11 Avkastning av tingen

Avkastning som tingen gir før den avtalte leveringstiden tilfaller selgeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle senere. Avkastning som tingen gir etter den avtalte leveringstiden tilfaller forbrukeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle tidligere.

Partene kan avtale en annen ordning.

§ 12 Aksjer. Rentebærende fordringer

Kjøp av en aksje omfatter det utbyttet som ikke var forfalt før kjøpet. Det samme gjelder rett til å tegne nye aksjer når retten ikke kunne nyttes før kjøpet.

Kjøp av en rentebærende fordring omfatter de renter som er påløpt, men ikke forfalt ved den avtalte leveringstiden. Motverdien av slike renter skal betales som tillegg til kjøpesummen når ikke fordringen er solgt som usikker.

Partene kan avtale en annen ordning.

Kapittel 3 Risikoen for tingen

§ 13 Hva risikoen innebærer

Når risikoen for tingen er gått over på forbrukeren, faller ikke forbrukerens plikt til å betale kjøpesummen bort ved at tingen deretter går tapt, skades eller minskes som følge av en hendelse som ikke beror på selgeren.

§ 14 Risikoens overgang

Risikoen går over på forbrukeren når tingen er levert i samsvar med § 7. Hvis leveringstiden er kommet og forbrukeren unnlater å overta en ting som er stilt til hans eller hennes rådighet, har forbrukeren likevel risikoen for tap eller skade som skyldes egenskaper ved tingen selv, for eksempel forråtnelse.

Skal forbrukeren hente tingen på et annet sted enn hos selgeren, går risikoen over når leveringstiden er inne og forbrukeren er kjent med at tingen er stilt til hans eller hennes rådighet på leveringsstedet.

Risikoen går ikke over på forbrukeren før det ved merking, transportdokument eller på annen måte er gjort klart at tingen er tiltenkt forbrukeren.

Er en ting kjøpt og levert på prøve eller for øvrig med rett til tilbakelevering, har forbrukeren risikoen for tingen inntil den igjen er overtatt av selgeren. Dette gjelder likevel ikke når forbrukeren har rett til å levere tingen tilbake etter angrerettloven eller tilsvarende angrefrist etter avtale om forbrukerkjøp.

Kapittel 4 Tingens egenskaper, mangler mv.

§ 15 Tingens egenskaper

Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet, andre egenskaper og innpakning som følger av avtalen.

Hvis det ikke følger noe annet av avtalen, skal tingen

- passer for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til
- svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente ved kjøp av en slik ting når det gjelder holdbarhet og andre egenskaper
- passer for et bestemt formål som selgeren var eller måtte være kjent med da kjøpet ble inngått, hvis selgeren har akseptert dette formålet eller forbrukeren ellers har hatt rimelig grunn til å bygge på selgerens sakkunnskap og vurdering
- ha egenskaper som selgeren har vist til ved å legge frem en prøve eller modell
- være pakket på vanlig eller annen forsvarlig måte som trengs for å bevare og beskytte tingen
- være i samsvar med offentligrettslige krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov

på den tid kjøpet inngås, hvis ikke forbrukeren har til hensikt å anvende tingen på en slik måte at kravet er uten betydning

- være fri tredjepersons rett i tingen, for eksempel eiendomsrett eller panterett. Likeså skal tingen være fri tredjepersons krav på å ha rett i tingen når dette bestrides, unntatt når kravet er klart ugrunnet.

§ 16 Mangel

Tingen har en mangel dersom

- den ikke er i samsvar med ett eller flere av kravene i § 15
- selgeren ved kjøpet har forsømt å opplyse om forhold ved tingen eller dens bruk som han eller hun burde kjenne til, og som forbrukeren hadde grunn til å regne med å få, dersom unnlatsen kan antas å ha virket inn på kjøpet
- den ikke svarer til opplysninger som selgeren i sin markedsføring eller ellers har gitt om tingen eller dens bruk, dersom selgeren ikke viser at opplysningene før kjøpet er rettet på en tydelig måte, eller at de ikke kan ha innvirket på kjøpet
- nødvendige opplysninger om installering, montering, bruk, stell og oppbevaring ikke følger med tingen.

Første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for opplysninger noen annen enn selgeren har gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedsføring på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe han eller hun kjente eller måtte kjenne til ved kjøpet.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe som har sin årsak i materialer som er levert av forbrukeren. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren på grunn av materialenes uegnethet burde ha frarådet bruken av dem.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 17 Ting solgt «som den er». Auksjonssalg

Selv om tingen er solgt «som den er» eller med lignende alminnelig forbehold, foreligger det en mangel

- når tingen er i dårligere stand enn forbrukeren med rimelighet hadde grunn til å forvente på bakgrunn av forbeholdet, kjøpesummens størrelse og forholdene ellers, eller
- når det foreligger forhold som nevnt i § 16 første ledd bokstav b eller c.

Selges brukte ting på auksjon hvor forbrukeren har anledning til å være til stede, gjelder reglene i første ledd tilsvarende så langt de passer.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 17 skal lyde:

§ 17 Ting solgt «som den er»

Avtale om at tingen er solgt «som den er» eller med lignende alminnelig forbehold, skal ikke tillegges vekt ved mangelsvurderingen.»

Senterpartiet har markert at de vil stemme for dette forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 42 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.49.41)

Videre var innstillet:

§ 18 *Tidspunktet for bedømmelsen av om det foreligger en mangel*

Ved bedømmelse av om tingen har en mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på forbrukeren, legges til grunn, selv om mangelen først viser seg senere.

Hvis ikke noe annet bevises, skal en mangel som viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang, formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Dette gjelder likevel ikke dersom formodningen er uforenlig med varens eller mangelens art.

Selgeren svarer også for en mangel som oppstår senere, dersom den skyldes kontraktsbrudd fra hans eller hennes side. Det samme gjelder dersom selgeren ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter levering. En garanti er rettslig bindende for garantigiveren på de vilkår som er fastsatt i garantierklæringen og i tilknyttet rekklame.

Kapittel 5 Forsinkelse. Forbrukerens krav som følge av forsinket levering

§ 19 *Forbrukerens krav ved forsinkelse*

Dersom tingen ikke blir levert eller blir levert for sent og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side (forsinkelse), kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 20
- b) kreve oppfyllelse etter § 21
- c) kreve heving etter § 23
- d) kreve erstatning etter § 24.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

Dersom selgeren ikke i tide oppfylder sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer, likevel ikke § 23 tredje og fjerde ledd. Partene kan avtale en annen løsning.

§ 20 *Tilbakeholdsrett*

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av selgerens forsinkelse, men ikke åpen-

bart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 21 *Rett til oppfyllelse*

Er leveringstiden kommet uten at tingen er levert, kan forbrukeren likevel fastholde kjøpet og kreve oppfyllelse.

Dette gjelder ikke om det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller om en oppfyllelse vil medføre en så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til forbrukerens interesse i at selgeren oppfylder. Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan forbrukeren kreve oppfyllelse.

Forbrukeren taper sin rett til å kreve oppfyllelse om han eller hun venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 22 *Forespørsel*

Dersom selgeren spør om forbrukeren vil motta levering tross forsinkelsen eller underretter forbrukeren om at tingen vil bli levert innen en angitt tid, men forbrukeren ikke svarer innen rimelig tid etter at han eller hun har fått meldingen, kan forbrukeren ikke heve om oppfyllelse skjer innen den tid som er angitt.

§ 23 *Heving*

Forbrukeren kan heve kjøpet når forsinkelsen er vesentlig. Er tingen levert, må kravet om heving gjøres gjeldende innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk vite om leveringen.

Ved vurderingen av om forsinkelsen er vesentlig, skal det særlig legges vekt på forsinkelsens betydning for forbrukeren. Det skal blant annet tas hensyn til hvilken type ting kjøpet gjelder, og om levering skulle skje til en bestemt tid.

Kjøpet kan også heves dersom selgeren ikke leverer innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som forbrukeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan ikke forbrukeren heve, med mindre selgeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Gjelder kjøpet en ting som skal tilvirkes særskilt for forbrukeren etter forbrukerens oppgaver eller ønsker, og kan selgeren derfor ikke uten vesentlig tap disponere tingen på annen måte, kan forbrukeren bare heve dersom forsinkelsen medfører at formålet med kjøpet blir vesentlig forfeilet.

§ 24 *Erstatning*

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av forsinkelse fra selgerens side.

Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at forsinkelsen skyldes hindring utenfor hans eller hennes kontroll, som selgeren ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.

Beror forsinkelsen på en tredjeperson som selgeren har gitt i oppdrag helt eller delvis å oppfylle kjøpet, er selgeren fri for ansvar bare om også tredjepersonen ville være fritatt etter regelen i annet ledd. Det samme gjelder om forsinkelsen beror på en leverandør som selgeren har brukt, eller på noen annen i tidligere salgslodd.

Ansvarsfriheten gjelder så lenge hindringen er til stede. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom selgeren da plikter å oppfylle, men ikke gjør dette.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 25 Opplysningsplikt om hindring

Hindres selgeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal forbrukeren gis melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får forbrukeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at selgeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan forbrukeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

Kapittel 6 Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden

§ 26 Forbrukerens krav ved mangler

Dersom det foreligger en mangel og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side, kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 28
- b) velge mellom retting og omlevering i samsvar med §§ 29 og 30
- c) kreve prisavslag etter § 31
- d) kreve heving etter § 32
- e) kreve erstatning etter § 33.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder bestemmelsene om mangler så langt de passer. Partene kan avtale en annen løsning. Avtalefriheten gjelder likevel ikke for installeringsforpliktelser som inngår i salgsavtalen.

§ 27 Reklamasjon

Dersom det foreligger en mangel ved tingen, må forbrukeren innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den, gi selgeren melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen (reklamasjon). Denne fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen.

Reklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen. Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre, er fristen for å reklamere fem år. Dette gjelder ikke så langt selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid. Fristene etter første og annet punktum gjelder heller ikke dersom det foreligger en mangel etter § 15 annet ledd bokstav g.

Reklamasjon kan i stedet fremsettes overfor den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

Hvis forbrukeren ikke reklamerer i tide, tapes retten til å gjøre mangelen gjeldende. Dette gjelder ikke dersom selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro.

§ 28 Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av mangelen, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 29 Retting og omlevering (avhjelp)

Forbrukeren kan velge mellom å kreve at selgeren sørger for retting av mangelen eller leverer tilsvarende ting (omlevering). Dette gjelder ikke hvis gjennomføring av kravet er umulig eller volder selgeren urimelige kostnader.

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det særlig legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.

Selv om forbrukeren verken krever retting eller omlevering etter loven, kan selgeren tilby retting eller omlevering dersom dette skjer uten opphold. Dersom selgeren sørger for slik retting eller omlevering i samsvar med loven, kan forbrukeren ikke kreve prisavslag eller heving.

Presidenten: Til annet ledd foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

«§ 29 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 42 mot 33 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.50.23)

Presidenten: Første og tredje ledd tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 30 Gjennomføring av avhjelp

Avhjelp skal skje uten kostnad og uten vesentlig ulempe for forbrukeren innen rimelig tid og uten risiko for at forbrukeren ikke får dekket sine utlegg av selgeren.

Selgeren har ikke rett til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for samme mangel, med mindre det foreligger særlige grunner som gjør at ytterligere avhjelp er rimelig.

Hvis selgerens avhjelp vil medføre at forbrukeren i mer enn en uke vil bli avskåret fra å bruke tingen, kan forbrukeren kreve å få stilt en erstatningsgjenstand til rådighet for selgerens regning. Dette gjelder likevel bare hvis kravet fremstår som rimelig sett i forhold til forbrukerens behov og den kostnad eller ulempe som selgeren påføres.

Dersom det ikke foreligger en mangel, kan selgeren bare kreve betaling for undersøkelser som har vært nødvendige for å avgjøre om det foreligger en mangel, og betaling for reparasjon av tingen, dersom selgeren har gjort forbrukeren uttrykkelig oppmerksom på at han eller hun selv må dekke slike kostnader.

§ 31 Prisavslag

Dersom mangelen ikke rettes eller tingen omleveres i samsvar med §§ 29 til 30, kan forbrukeren kreve et passende prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.

Dersom særlige grunner taler for det, kan prisavslaget i stedet settes lik mangelens betydning for forbrukeren.

Forbrukeren kan ikke kreve prisavslag ved salg av brukte ting på auksjon hvor han eller hun har anledning til å være til stede.

§ 32 Heving

I stedet for prisavslag etter § 31 kan forbrukeren heve avtalen, unntatt når mangelen er uvesentlig.

§ 33 Erstatning

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av at tingen har en mangel.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 34 Produktskader

Selgerens erstatningsansvar for tap som følge av en mangel omfatter, foruten skade på salgstingen selv, også skade på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med salgstingens forutsatte bruk.

For andre produktskader enn dem som er nevnt i første ledd, kan forbrukeren kreve erstatning med mindre selgeren godtgjør at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på selgerens side.

Når selgeren betaler erstatning for skade på annet enn salgstingen selv, trer selgeren inn i forbrukerens eventuelle krav mot produsenten etter lov 23. desember 1988 nr. 104 om produktansvar.

§ 35 Krav mot tidligere salgsledd mv.

Forbrukeren kan gjøre sitt mangelskrav mot selgeren gjeldende mot et tidligere yrkessalgsledd for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren eller en annen som ervervet tingen fra det tidligere leddet.

Avtale i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens eller en annen erververs krav, kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerens krav etter første ledd i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukeren og selgeren.

Reklamasjonsreglene i § 27 gjelder tilsvarende for krav etter denne paragrafen.

Forbrukeren kan på samme vilkår som i første til tredje ledd gjøre sitt krav som følge av en mangel gjeldende mot en yrkesutøver som etter avtale med selgeren eller tidligere ledd har utført arbeid på tingen.

Forbrukeren kan også gjøre krav gjeldende etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 84 første ledd, hvis dette gir forbrukeren større rettigheter enn det som følger av paragrafen her.

Tidligere salgsledd kan ikke motregne overfor forbrukeren med krav mot selgeren.

§ 36 Ansvar for opplysninger etter § 16 annet ledd

Når en tilvirker eller en annen person i tidligere salgsledd har gitt opplysning som nevnt i § 16 annet ledd, er han eller hun solidarisk ansvarlig med selgeren for tap forbrukeren lider på grunn av opplysningen.

Kapittel 7 Forbrukerens plikter

§ 37 Kjøpesummens størrelse

Er kjøp inngått uten at prisen følger av avtalen eller av opplysninger selgeren har gitt i annonser, utstillingstilbud e.l., skal forbrukeren betale gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold, for så vidt prisen ikke er urimelig. Er det ingen slik gjengs pris, må forbrukeren betale det som er rimelig under hensyn til tingens art og godhet og forholdene ellers.

Skal kjøpesummen fastsettes etter tall, mål eller vekt, legges til grunn mengden på det tidspunktet da risikoen for tingen går over på forbrukeren. Er prisen fastsatt etter vekt, trekkes først vekten av innpakningen fra.

Selgeren kan ikke i tillegg til kjøpesummen kreve gebyr for utstedelse og sending av regning hvis ikke dette klart følger av avtalen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig

Videre var innstillet:

§ 38 Tidspunktet for betaling. Tilbakeholdsrett

Følger ikke betalingstiden av avtalen, skal forbrukeren betale når selgeren krever det.

Hvis ikke noe annet er avtalt, har forbrukeren ikke plikt til å betale kjøpesummen uten at tingen blir overlevert eller stilt til hans eller hennes rådighet i samsvar med avtalen og loven.

Forbrukeren er ikke bundet av en forhåndsavtale om plikt til å betale på et bestemt tidspunkt uavhengig av om selgeren oppfyller til rett tid.

Før forbrukeren betaler, har han eller hun rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, når dette ikke er ufor- enlig med den avtalte fremgangsmåten for levering og betaling av kjøpesummen.

Presidenten: Til nytt tredje ledd foreligger et avviken- de forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Ven- streparti. Forslaget lyder:

«§ 38 nytt tredje ledd skal lyde:

Forskuddsbetaling i forbrukerkjøp kan kun avtales dersom det foreligger særlige grunner selgeren kan do- kumentere. Slike særlige grunner vil foreligge dersom selger trenger finansiering for å kunne ferdigstille pro- duktet, eller det av tidsmessige årsaker eller hensynet til varens art gjør det rimelig med forskuddsbetaling.

Tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.»

Det voteses først over dette forslaget, deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstre- parti ble med 42 mot 34 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.51.12)
2. Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 39 Sted for betaling

Kjøpesummen skal betales på selgerens forretnings- sted. Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått. Der- som selgeren ikke har forretningssted med tilknytning til kjøpet, legges selgerens bosted til grunn. Dersom beta- ling skal skje mot overlevering av tingen eller et doku- ment, skal det gjøres på det stedet der overleveringen skjer.

Selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes at forretningsstedet er flyttet etter at kjøpet ble inngått.

§ 40 Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet

Forbrukeren skal

- a) yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham eller henne for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, og
- b) overta tingen ved å hente eller motta den.

Kapittel 8 Avbestilling og retur

§ 41 Avbestilling for levering

Avbestiller forbrukeren tingen før levering, kan selge- ren ikke fastholde kjøpet og kreve betaling. Hvis ikke noe annet følger av avtalen, kan selgeren i stedet kreve erstatning for tap som er en følge av avbestillingen.

Partene kan avtale en normalerstatning ved avbestil- ling (avbestillingsgebyr). Normalerstatningen kan ikke

settes høyere enn det erstatning etter kapittel 11 normalt kan forventes å utgjøre.

Hvis det ikke er avtalt avbestillingsgebyr, utmåles er- statningen etter reglene i kapittel 11.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 42 Retur etter levering

Etter at tingen er levert, blir forbrukeren ikke fritatt for å betale kjøpesummen selv om tingen leveres tilbake til selgeren.

Betalingsplikten bortfaller likevel

- a) ved heving
- b) hvis vilkårene for angrerett etter angrerettloven er oppfylt, eller
- c) hvis en rett til tilbakelevering følger av avtalen, for eksempel ved at tingen er kjøpt på prøve (hjemlån, deponering).

Forbrukeren kan bytte tingen hvis bytterett må anses avtalt eller følger av alminnelige rettsregler.

Presidenten: Til overskriften samt tredje ledd forelig- ger et avvikende forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og So- sialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 42, overskriften skal lyde:

§ 42 Retur etter levering. Bytterett.

§ 42, tredje ledd skal lyde:

Dersom ikke annet er avtalt, har forbrukeren rett til å bytte tingen innen 14 dager etter at tingen er levert. Ved bytte kan forbrukeren velge mellom en annen ting med verdi tilsvarende kjøpesummen eller en rett til til- svarende prisreduksjon ved annet kjøp hos selger in- nen ett år fra tingen er levert tilbake (tilgodelapp). For- brukeren kan likevel ikke bytte tingen dersom bytte vil være uforenlig med tingens beskaffenhet, føre til ver- diforringelse eller innebære en urimelig kostnad for selgeren. Det samme gjelder dersom tingen er ervervet ved auksjon eller er tilvirket eller bestilt spesielt for kjøperen.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstre- parti bifaltes innstillingen med 41 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.51.53)

Presidenten: Det voteses over første og annet ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel 9 Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side

§ 43 Selgerens krav

Dersom forbrukeren ikke betaler eller oppfyller sine øvrige plikter etter avtalen eller loven, og dette ikke skyldes selgeren eller forhold på selgerens side, kan selgeren

- a) kreve oppfyllelse etter § 44
- b) kreve heving etter § 45
- c) kreve erstatning og rente etter § 46
- d) holde ytelsen tilbake etter § 9.

Selgerens rett til erstatning og rente faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 44 Rett til å kreve oppfyllelse

Selgeren kan fastholde kjøpet og kreve at forbrukeren betaler kjøpesummen. Dette gjelder likevel ikke så lenge betalingen hindres av stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annet forhold utenfor forbrukerens kontroll og som forbrukeren ikke kan overvinne.

Er tingen ennå ikke levert, taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 21 gjelder tilsvarende for selgerens rett til å kreve oppfyllelse av forbrukerens plikt til å medvirke til kjøpet (jf. § 40).

§ 45 Heving

Selgeren kan heve kjøpet på grunn av forsinket betaling eller annet kontraktsbrudd fra forbrukerens side dersom forbrukerens kontraktsbrudd er vesentlig. Selgeren kan ikke heve etter at hele kjøpesummen er betalt.

Kjøpet kan også heves dersom forbrukeren ikke betaler kjøpesummen innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som selgeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan selgeren ikke heve, med mindre forbrukeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Er tingen allerede overtatt av forbrukeren, kan selgeren bare heve dersom det er tatt forbehold om det eller forbrukeren avviser tingen.

§ 46 Erstatning. Rente

Betales ikke kjøpesummen i tide, kan selgeren kreve rente av kjøpesummen etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Selgeren kan også kreve erstatning for det tapet han eller hun lider som følge av kontraktsbrudd fra forbrukerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt forbrukeren godtgjør at kontraktsbruddet skyldes stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annen hindring utenfor forbrukerens kontroll som han eller hun ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene ellers i § 24 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 47 Opplysningsplikt om hindring

Hindres forbrukeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal selgeren gi melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får selgeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan selgeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

§ 48 Spesifikasjon

Skal forbrukeren bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og dette ikke gjøres til avtalt tid eller innen rimelig tid etter at selgeren har oppfordret til det, kan selgeren selv gjøre det i samsvar med hva han eller hun må anta er forbrukerens interesse. Dette hindrer ikke selgeren i å gjøre gjeldende andre krav som han eller hun har.

Selgeren må opplyse forbrukeren om de spesifikasjoner han eller hun vil bruke og gi forbrukeren en rimelig frist til å endre spesifikasjonene. Gjør ikke forbrukeren dette i tide etter å ha fått selgerens melding, blir selgerens spesifikasjoner bindende.

Kapittel 10 Fellesregler om heving og omlevering

§ 49 Virkninger av heving og omlevering

Når kjøpet heves, faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort.

Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det som er mottatt, inntil den andre gir tilbake det han eller hun har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente, og betryggende sikkerhet ikke blir stilt.

Skal selgeren omlevere, kan forbrukeren holde tilbake det han eller hun har mottatt, inntil omlevering skjer.

Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

§ 50 Avkastning og rente ved tilbakeføring

Heves kjøpet, skal forbrukeren godskrive selgeren avkastning som han eller hun har hatt av tingen, og gi rimelig vederlag for vesentlig nytte han eller hun ellers har hatt av den.

Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter selgeren å betale renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. fra den dag forbrukeren reklamerte på mangelen. Dersom forbrukeren avkreves vederlag for nytten av gjenstanden etter første ledd, plikter selgeren likevel å betale slik rente fra den dag selgeren mottok betalingen.

§ 51 Tap av krav på heving og omlevering

Forbrukeren kan heve kjøpet eller kreve omlevering bare dersom tingen leveres tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han eller hun mottok den. Forbrukeren taper likevel ikke retten til å heve eller kreve omlevering dersom

- a) årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er tingens egen beskaffenhet eller annet forhold som ikke beror på forbrukeren
- b) tingen helt eller delvis er gått til grunne eller forringet som følge av en handling som trengs for å undersøke om tingen har en mangel, eller
- c) tingen helt eller delvis er forbrukt eller forandret av forbrukeren under forutsatt bruk før han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den mangelen som er årsak til avvisningen.

Forbrukeren taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han eller hun ved tilbakeleveringen erstatter den verdireduksjonen tingen har hatt.

Kapittel 11 Fellesregler om erstatning

§ 52 Erstatningens omfang

Erstatning for kontraktsbrudd fra den ene parts side skal svare til det økonomiske tapet, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, som den annen part er påført ved kontraktsbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet.

Erstatningen omfatter ikke

- a) tap som følge av personskade
- b) tap i forbrukerens næringsvirksomhet.

§ 53 Beregning av prisforskjell ved heving

Dersom kjøpet heves og forbrukeren foretar dekningskjøp eller selgeren foretar deknings salg på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges kjøpesummen og prisen etter dekningsstransaksjonen til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Er kjøpet hevet uten at det foretas dekning i samsvar med første ledd, og det er gjengs pris for tingen, legges kjøpesummen og den gjengse prisen på hevingstidspunktet til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Som gjengs pris anses prisen på leveringsstedet for ting av samme slag eller, om det ikke gjelder noen gjengs pris der, på et annet sted som med rimelighet kan likestilles med dette, likevel slik at hensyn tas til forskjell i transportkostnader.

§ 54 Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret

En part som påberoper seg kontraktsbrudd fra den andre partens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt tap. Forsømmes dette, må han eller hun selv bære den tilsvarende delen av tapet.

Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige parten ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og forholdene ellers.

Kapittel 12 Forskjellige bestemmelser

§ 55 Forventet kontraktsbrudd

For forventet kontraktsbrudd gjelder reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp §§ 61 og 62.

§ 56 Insolvensbehandling

Kommer en av partene under insolvensbehandling, gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7.

§ 57 Kontraktsbrudd ved del av tingen

Omfatter selgerens kontraktsbrudd bare en del av det solgte, gjelder reglene om mangler og forsinkelse i kapittel 5 og 6 i loven for denne delen. Forbrukeren kan heve kjøpet i sin helhet når kontraktsbruddet er vesentlig for hele kjøpet.

Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler.

§ 58 Forbrukerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert, og det er kontraktsbrudd ved en enkelt dellevering, kan forbrukeren heve for denne leveringen etter reglene om heving.

Gir kontraktsbruddet forbrukeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

Dersom forbrukeren hever for en enkelt levering, kan han eller hun samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer som på grunn av sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til formål som partene forutsatte på avtaletiden.

§ 59 Selgerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert og forbrukeren betale eller medvirke i tilsvarende poster, og det er kontraktsbrudd fra forbrukerens side ved en enkelt levering, kan selgeren heve for denne leveringen etter reglene i § 45.

Gir kontraktsbruddet selgeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

§ 60 Omsorg for tingen

Dersom forbrukeren ikke henter eller tar imot tingen i rett tid eller forhold ellers på forbrukerens side har medført at den ikke er overgitt til ham eller henne, skal selgeren for forbrukerens regning dra slik omsorg for tingen som er rimelig etter forholdene, dersom selgeren har tingen i sin varetakt eller for øvrig kan ta vare på den.

Vil forbrukeren avvise en ting som han eller hun har overtatt, skal forbrukeren for selgerens regning dra slik omsorg for den som er rimelig etter forholdene. Vil forbrukeren avvise en ting som er sendt til ham eller henne og stilt til hans eller hennes rådighet på bestemmelsesstedet, skal forbrukeren ta vare på den for selgerens regning, dersom forbrukeren kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren eller noen på selgerens vegne kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet.

En part som plikter å dra omsorg for tingen, kan la en tredjeperson forvare den etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 74. §§ 75, 76, 77 og 78 i samme lov om en parts rett til erstatning og tilbakeholdsrett, om salg av eller annen disposisjon over tingen og om regnskap og godskriving av utbytte gjelder tilsvarende.

§ 61 Særlig forbrukerbegrep i visse internasjonale kjøp

For avtaler om kjøp av ting mellom parter som har forretningssted eller bopel i ulike stater utenfor EØS, gjelder loven kjøp av ting til personlig bruk for kjøperen, kjøperens familie eller husstand, med mindre selgeren før eller på avtaletiden verken visste eller burde ha visst at tingen ble kjøpt til noe slikt formål.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel 13 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 62 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra 1. juli 2002.

Loven gjelder bare for avtaler som slutes etter at den er trådt i kraft.

Presidenten: Til annet ledd foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti: Forslaget lyder:

«§ 62 annet ledd skal lyde:

Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft.»

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til første ledd bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til annet ledd og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 43 mot 33 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.52.43)

Videre var innstillet:

§ 63 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 30. juni 1916 nr. 1 om kommisjon (kommisjonsloven) skal § 56 første ledd nytt annet punktum lyde:
Lovregler om krav mot tidligere salgslodd gjelder likevel tilsvarende for krav mot en kommittent.
2. I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) skal § 2 tredje ledd annet punktum lyde:

Med forbrukertjenester menes tjenester som tilbys *fysiske personer* hovedsakelig *utenfor næringsvirksomhet*.

3. I lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister skal § 1 tredje ledd lyde:

Med forbrukerkjøp menes kjøp av ting *til forbruker*.
Med forbruker menes fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

4. I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. skal § 2 annet punktum lyde:

Med forbruksvarer menes varer *som tilbys fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet*.

5. I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 3 skal lyde:

forbrukerkredittkjøp: kredittkjøp *av løsøre til forbruker, når kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet*

§ 3 nr. 4 skal lyde:

ytelse av forbrukertjenester på kreditt:
– *tjenesteytelse til forbruker,*
– når det enten er avtalt utsettelse med betaling av vederlaget eller noen del av dette, eller vederlaget helt eller delvis dekkes ved lån og kreditten gis av tjenesteyteren eller av en annen på grunnlag av avtale med tjenesteyteren, og
– kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nr. 5 skal lyde:

forbrukerleie: leie *av løsøre til forbruker, når utleien skjer eller formidles som ledd i næringsvirksomhet*

§ 3 nytt nr. 7 skal lyde:

forbruker: *fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.*

6. I lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

For forbrukerkjøp gjelder forbrukerkjøpsloven.

Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 4 oppheves.

§ 7 fjerde ledd oppheves.

§ 11 annet ledd oppheves.

§ 13 annet ledd annet punktum oppheves.

- § 15 annet ledd oppheves.
- § 16 annet punktum oppheves.
- § 17 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.
- § 18 annet ledd annet punktum skal lyde:
Dette gjelder ikke om selgeren verken visste eller burde ha visst at opplysningen var gitt.
- § 22 annet ledd annet punktum oppheves.
- § 30 annet ledd annet punktum oppheves.
- § 31 fjerde ledd oppheves.
- § 32 tredje ledd oppheves.
- § 35 annet ledd oppheves.
- § 41 fjerde ledd annet punktum oppheves.
- § 45 annet ledd oppheves.
- § 67 tredje ledd skal lyde:
(3) Reglene i andre ledd gjelder *ikke*
- kostnader ved vanlige tiltak som kompenserer at salgstingen er forsinket eller har mangler,*
 - kostnader ved tiltak som begrenser annet tap enn det som andre ledd omfatter, eller*
 - erstatning utbetalt til en forbrukerkjøper etter reglene i forbrukerkjøpsloven § 34.*
- § 67 fjerde ledd oppheves.
- § 79 tredje punktum oppheves.
- § 84 skal lyde:
- § 84 Vilkår for krav mot tidligere salgsledd
(1) *Kjøperen kan gjøre krav som følge av mangel gjeldende mot et tidligere salgsledd, for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren.*
(2) *Ved salg mellom enkeltpersoner når kjøpet ikke hovedsakelig er knyttet til deres næringsvirksomhet, kan kjøperen uansett avtale også gjøre krav gjeldende mot tidligere yrkessalgsledd etter forbrukerkjøpsloven § 35.*
- § 85 annet ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir henholdsvis annet og tredje ledd.

Tredje ledd første punktum skal lyde:

(3) I den grad kjøperen i forbrukerkjøp gjør gjeldende krav mot selgeren som også kunne ha vært gjort gjeldende mot et tidligere yrkessalgsledd, gjelder reklamasjonsfristen i *forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd* for videre

mangelskrav fra selgeren mot det tidligere yrkessalgsleddet.

§ 99 skal lyde:

§ 99 *Erstatning*

§ 27 (2) annet punktum gjelder ikke i internasjonale kjøp.

Nåværende § 99 blir § 100.

7. I lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere skal § 1 første til tredje ledd lyde:

(1) Loven gjelder avtaler eller oppdrag om bestemte tjenester (reparasjoner, vedlikehold, installasjoner, ombygging m.m.) *som inngås mellom tjenesteytere i deres næringsvirksomhet og forbrukere.*

(2) *Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.*

(3) Også organisasjoner eller offentlig virksomhet som yter tjenester mot godtgjøring anses for å yte tjenester i næringsvirksomhet.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

8. I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova) skal § 1-2 tredje ledd lyde:

(3) Med forbrukarkjøp er meint kjøp av eiendom *når kjøperen er ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.*

9. I lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtalar med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd første punktum skal lyde:

Lova gjeld avtalar mellom *entreprenør* og ein forbrukar om oppføring av ny eigarbustad.

§ 2 første ledd skal lyde:

Som forbrukar vert rekna ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.

§ 61 annet ledd skal lyde:

Med konsulentavtale er det meint ein avtale mellom ein sjølvstendig oppdragstakar (konsulenten) og ein oppdragsgjevar (forbrukaren, *jf. § 2*) om planlegging av oppføring av bygning til bustadføremål eller planlegging av arbeid som vert utført direkte som ledd i slik oppføring.

Tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

10. I lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) oppheves § 6 bokstav e annet punktum.

Presidenten: Her har Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 42 mot 34 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.53.20)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Finn Kristian Marthinsen på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Gunn Karin Gjøl på vegne av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Gunn Karin Gjøl på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre forskriftene om fri rettshjelp slik at når en part innrømmes fri sakførsel i barnefordelingssak, skal også den annen part ha fri sakførsel såfremt dennes inntekt ikke overstiger inntektsgrensen for fri rettshjelp med 100 000 kroner.»

Forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen heve inntektsgrensene for å motta fri rettshjelp til 250 000 kroner fra 1. januar 2003.»

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen heve inntektsgrensene for å motta fri rettshjelp til 230 000 kroner fra 1. januar 2003.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

A .

L o v

om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp

I

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp blir det gjort følgende endringer:

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti, til § 3. Forslaget lyder:

«I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

§ 3, overskriften, skal lyde:

Godtgjøring for bistand. Egenandel.

§ 3 annet ledd skal lyde:

For arbeid som betales av det offentlige, kan det ikke kreves eller mottas annet vederlag av klienten enn en egenandel som fastsatt i forskrift gitt av departementet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti til § 3 ble med 43 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.54.39)

Videre var innstillet:

§ 9 oppheves.

§ 11 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 11 nytt annet ledd skal lyde:

Krav som nevnt i første ledd, innkreves av Statens Innkrevingsssentral. Innkrevingsssentralen kan inndrive kravet ved trekk i lønn eller andre lignende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsssentralen kan også inndrive kravet ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på Innkrevingsssentralens kontor etter tvangsfullbyrdesloven § 7-9 første ledd.

§ 11a annet ledd annet punktum skal lyde:

§ 11 annet ledd gjelder tilsvarende.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .

Stortinget ber Regjeringen iverksette lovendringen om å fjerne egenandeler for fri rettshjelp innen 1. januar 2003.

C .

Stortinget ber Regjeringen utrede om inntektsgrensen for å motta fri rettshjelp i barnefordelingssaker bør være høyere enn den ordinære inntektsgrensen, samt hvilke

konsekvenser en høyere inntektsgrense for denne sakstypen vil kunne innebære. Regjeringen bes også om å fremme konkrete løsninger til en bedre tvisteløsning for barnefordelingssaker med NOU 1998:17 Barnefordelingssaker som utgangspunkt.

Presidenten: B og C blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.55.
